



laiškas

LIETUVIAMS

1967

VASARIS / FEBRUARY

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius: Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Birutė Bulotaitė (techninė redaktorė), Gintarė Ivaškienė, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Vaclovas Kleiza, Gintautas Sabataitis, S. J., Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinas, S. J. Viršelis ir vinjetės — Algirdo Kurausko. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonai: RE 7-8400 ir RE 7-8401. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiro numerio kaina — \$0.40.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$4.00, single copy 40¢. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.



GYVENIMUI TEKANT	***	46
SIBIRO TREMTINIŲ MALDA	Iš Sibiro maldaknygės	48
VIEŠPATIES TARNO POEMA	V. Bagdanavičius, M.I.C.	50
UNIVERSITETŲ MŪRAI IR DVASIA	V. Skrupskeitytė	54
EILĖRAŠČIAI	M. Viltis	58
JĖZUITŲ SUVAŽIAVIMAS — II	B. Markaitis, S. J.	60
JIE MYLĖJO DIDŽIAJA MEILE — I	A. Grauslys	62
JAUSKIS KAIP NAMIE	J. Ignatonis	70
ATSINAUJINANČIOJ BAŽNYČIOJ: Naujos ištaigos.		
Universitetai. Teologui pasitraukus.		
Katekizmas. Ieškant ryšio ir prasmės didmiestyje	A.L.	72
MŪSŲ JUBILIEJINIAI 1968 METAI	V. Kleiza	75
PASISAVINTI PRISIKĖLIMO JĖGA	M. Quoist	76
PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO: Minčių venigretas apie vedybas. Kaip negadinti savo vaikų?	Paruošė K. T.	78
TAVO PIRMOJI CIGARETĖ	G. Ivaškienė	80
IŠKARPOS IŠ ANAPUS	M. Banėnas	82
“DANUTĖ STOVYKLAUJA” (rec.)	B. Mažeikienė	85
SKAITYTOJO ŽODIS		86
EKRANO MIRGESY: Georgy Girl. Kelionių filmai. D. Lukienė		87
Filmus suglaustai vertinant	***	88

Šio numerio iliustracijos. Dailės darbai: Nežinomo vilniečio Sibiro tremtinio (49), A. Korsakaitės ir Valeškos meno studijos (50, 53), P. Jurkaus (58) ir J. Daugvilos (66, 67, 77, 79); Valeškos studijos restauruotos šv. Filomenos bažnyčios vidaus modelis (68); Alg. Kezio, S. J., nuotraukos (54, 57, 65, 81).

IŠ kainos, iš aukų ir iš kančios suprantama, kiek kokia vertybė žmonių branginama. Norint sužinoti kieno vertę, klausiama: Ar tai daug kainavo? Ar už tai kas daug atsizadėjo? Ar daug iškentėjo? O už tėvynės laisvę ir gerovę — kokia kaina? Kiek aukota ir tebeaukojama? Kiek iškentėta ir tebekenčiama? Į tai teatsako Sibiro lietuvių maldavimai (žr. šio “L. L.” nr. 48 psl.), tremtinė Aušros Vartų madona (49 psl.) ir į tautos tragediją įsijautusio poeto eilės (58 psl.).

GYVENIMUI TEKANT

■ Pasikarščiavimai...

Pasikeitimų laikotarpy visose žmonių grupėse bus ir tų, kurie sieks greitesnės bei dar didesnės permainos, ir tų, kurie nesukubės dalykų keisti ar net norės, kad viskas būtų taip, kaip buvo. Visai suprantama, kad tarp tokių pakeitimų siekiančiųjų ir juos stabdančiųjų gali atsirasti įtampa, privedanti kartais net prie pasikarščiavimų.

Panašios įtampos ir net pasikarščiavimų šiuo metu pasitaiko ir Katalikų Bažnyčioje. Pasikarščiavimai lengvai priveda prie nepagarbos ar net artimo meilės stokos kitaip manantiems, kaip, pavyzdžiui, iš "pažangiųjų" pusės, JAV ir kituose kraštuose kartais susilaukiama nebe konstruktyvios kritikos, bet hierarchines vietas užimančiuosius nepagarbaus žeminimo; iš "tradicionalistų" pusės — ekumeninių pamaldų ar gimtąja kalba kalbamų Mišių trukdymo šūkavimais ar garsiu rožančiaus "kalbėjimu", kaip Detroite.

Yra tikrai krikščioniško pažangos siekimo ir yra tikrai krikščioniško tradicijos išlaikymo. Juosius nesunku atskirti nuo įsikarščiavusio "pažangumo" ar "konservatyvumo", nes pastarųjų šalininkai parodo savo nekrikščioniškumą nepagarba ir artimo meilės stoka kitaip manantiems...

■ Pamoka, malda, linkėjimai

Pastaruoju metu Bažnyčioje atkreipiamas dėmesys į tokius pasikarščiavimus. Žymus amerikiečių sociologas kun. Andrew Greeley nurodė ekumeninį sąjūdį, kaip neįprastą, bet reikalingą pamoką: "Tikimasi, kad po to, kai mes, katalikai, išspręsimė problemas, kaip vesti pokalbį su nekatalikais, mes pradėsime išmokti mandagumo ir pagarbos taisyklių, reikalingų dialogui pačioj Bažnyčioj".

Kitur šaukiamasi ne pamokos, bet maldos. Pittsburgho vysk. J. J. Wright krikščionių vienybės oktavoje sausio 18-25 d. prie maldų už visų susiskaldžiusių krikščionių vienybę prijungė ir šią intenciją: "atsiekti vienybės Katalikų Bažnyčioje".

Lietuvių išeivių tarpe nėra pastebima tokių aštrių kraštutinumų, kaip kitose tautose. Tačiau taip yra ne dėl to, kad lietuviai būtų krikščioniškesni ar bent mandagesni, bet, atrodo, grynai dėl to, kad mes: 1) sunkiau išjudinami (tad, kur nėra kraštutinumo vienon pusėn, ten ne taip lengvai jo atsiras ir kitą pusę) ir 2) mūsų tarpe, jei tokių kraštutinumų ir pasitaiko, jie nesusilaukia didesnio viešo dėmesio.

Linkėtina yra mūsų lietuvių krikščioniškai visuomenei turėti daugiau permainų jaučiančių ir jų ne besikarščiujančių, bet pastoviai judinančių žmonių. Juk ton pusėn žingsniuoją pasaulis ir pati Bažnyčia.

■ Kas naujo Bažnyčioj?

Katalikų Bažnyčioj įkurtos dvi naujos aukščiausios įstaigos: Taryba Pasauliečiams ir Komisija Taikos ir Teisingumo Studijoms. Taip pat rengiamasi sukviesti Bažnyčios Vyskupų Senatą, patarsiantį popiežiui Bažnyčios valdyme.

Katalikai ir protestantai susitarė išversti ir išleisti bendrą Šv. Raštą. Ši susitarimą Vatikano Sekretoriato Krikščionių Vienybei prezidentas kardinolas Bea pavadino "vienu didžiausiu dabartinės krikščionybės įvykių".

Siuo metu visame pasaulyje yra apie 200 vyskupų, sulaukusių 75 m. amžiaus. Klausydami Vatikano II susirinkimo ir popiežiaus pasiūlymo, iš jų 60 jau yra padavę prašymus atsistatidinti iš vyskupijų administravimo. 32 atsistatidinimai jau yra patvirtinti.

Atlaidų gavimas yra kiek suprastintas. Daugiau atsižvelgiama ne į objektus, ar vietas, ar skaičius, bet į atlaidus gaunančiojo pastangas ir dispoziciją.

Bažnyčios Apeigų Kongregacija pasisakė prieš neautorizuotus bandymus laikyti Mišias nepatvirtintu būdu, o taip pat prieš "profanišką ir pasaulietiską" muziką liturgijoj. Sprendimas paliekamas vietos vyskupui.

Įvairiuose kraštuose vyksta vyskupų suvažiavimai Vatikano II susirinkimo nutarimams įgyvendinti. Rodomas atvirumas: dažnai atsiklausinama kunigų ir pasauliečių. Bažnyčioj liberališkiausiais laikomi Olandijos vyskupai nesivarždami pakvietė Romos kurijos atstovus stebėti Bažnyčios gyvenimą Olandijoj iš arčiau.

■ Kodėl Paulius VI susitiko

Visiems žinomos popiežiaus Pauliaus VI pastangos siekti teisingumu paremtos taikos tarp tautų. Daugelį kartų jis ragino tautas tarpusavius ginčus spręsti ne ginklu, bet taikiu būdu, nekartą siūlydamasis tarpininkauti.

Taip pat prisimintina, kad prieš kelio mėnesių prie Romos katakombų Paulius VI stipriai (kaip joks kitas valstybės ar bažnyčios vadovas!) pasmerkė religinę priespaudą totalitariniuose kraštuose. Dargi visai neseniai šių metų pradžioj jis užstojo tikinčiuosius, persekiojamus Raudonojo Kinijoj.

Ne dėl ko kito, bet tik siekdamas taikos ir religinės priespaudos panaikinimo Paulius VI susitiko su sovietų prezidentu Podgorny. Visai klaidinga tą susitikimą laikyti krikščionybės principų išdavimu, kai iš tikro, remiantis tais principais, siekiama teisingos taikos tarp tautų. Lygiai taip pat būtų naivu tai laikyti už geležinės sienos esančiųjų išdavimu, kai iš tikro bandoma jiems tuo padėti. Žinoma, kad sovietai stengsis tai išnaudoti, bet taip pat žinotina, kad ir Vatikanas saugosi išnaudojamas.

■ Pasišventę patarnauti

Savatoriškai kurį laiką dirbusi tarp Brazilijos neturtingųjų N. Semėnaitė-Etzwiler Drauge (I. 14) rašo: "Dviems savaitėms ar dviems metams ar net daugiau savanoris gali paragauti tokio gyvenimo, kokio jis nė neįsivaizdavo savo gimtame mieste. Nežiūrint tamsaus nusivylimo momentų, jis pasijus nepalyginamo džiaugsmo pajutimo, pažinimo ir dvasinio pasitenkinimo sukury, kurį tas darbas jam gali duoti. O labiausiai už visa kita, tokiose sąlygose kiekvienas patirs, ką reiškia būti tikrai savo dvasioje gyvu krikščioniu".

Iš mūsų tautiečių tarpo pasišventusieji,

kaip ši lietuvaitė, kurį laiką patarnauti kitiems mums patiems pasitarnauja, praplėsdami mūsų akiratį ir parodydami viso pasaulio reikalus.

■ Taikos kuopa po dvejų metų

Pernai lapkričio 19 d. Taikos Korpo savanoriu į užsienį išvyko 25,000-asis amerikietis jaunuolis, 26 m. John C. Phillips. Toji prezidento Kennedžio įsteigta organizacija yra dar labai jauna: iš tų 25,000 net 15,000 dar nėra baigę savo dvejų metų tarnybos.

Prieš dvejus metus ta pati Taikos Korpo mintis buvo iškelta mūsų lietuvių išeivių tarpe, bet iki šiol dar nėra nė vieno rimtai apsisprendusio jaunuolio tai tarnybai, nors jau yra gauta teisė iš amerikiečių organizacijos pasinaudoti jų parengiamaisiais kursais.

■ Kaip neeikvoti laiko

Laikas yra lyginamas pinigams ar net amžinybei. Betgi tikrovė, nors branginamas žodžiais, jis gyvenime dažnai eikvojamas.

Siūlydamas visiems — tiek įmonės administracijos vedėjui, tiek namų šeimininkei — ne eikvoti, bet taupyti laiką, administracijų patarėjas ir ne vienos knygos autorius *Harper's* žurnale (December, 1966) Peter F. Ducker siūlo kiekvienam atsakyti į šiuos klausimus: 1) ką aš darau, ko iš tikro visai nereikėtų daryti, 2) kurie darbai galėtų būti vietoj manęs kito tiek pat gerai ar net geriau atlikti (čia kalbama ne apie darbo kitam "užmetimą", bet pavedimą, pvz. viršininko — žemesniam pavaldiniui, tėvo — vaikui) ir 3) ką aš darau, kas kitų laiką eikvoja.

Atsakydamas į pirmąjį klausimą, vienas valdžios agentūros aukštas valdininkas, išanalizavęs savo oficialių pietų pakvietimus, surado, kad bent trečdalis jų būtų visai puikiai be jo apsiėję, o kai kada šeimininkai, jį pakviesdami, net nesitikėjo jo ateisiant. Atsakydamas į trečiąjį klausimą, vienas viršininkas nutarė nebeeikvoti savo pavaldinių laiko visuotiniais susirinkimais, bet kviesti einamaisiais reikalais pasitarti mažas asmenų grupes, kitiems paliekant laisvę dalyvauti, "jei jie patys jaučia, kad bus naudinga".

Marija,
gelbėk mus

Marija, gelbėk
kraują ir ašaras,
pariuokojimus, praxi-
ryzimus ir meile
išpirusį žmogų. Ma-
rija, susiedink mūsų
krūtinęj mišrinių
galis, išlaikyk skaus-
sėis Tautos Dra-
sis, kurių mūsų
bočiai per amžius
angino. Marija,
apsiviesk tiksliai
gelbėk mūsų koi-
rygius, leisk prisi-
kelti mūsų šventai
Lietuvai, kad, kaip
šviesi žvaigždė, kiti
tautos tarpe šviesi
sprindėty ir gar-
bistų Tavo Siėnų
ir Tavo begėdinių
garbėdinių ir
mūsų šmen.

Palinkusi galva... Pilnos skausmo akys...
Kandžia įtemptos lūpos. Ant krūtinės kry-
žiuojamos rankos... Šis paveikslas, kaip ir
"Marija, gelbėk mus" maldų žodžiai, įkūni-
ja Sibirian ištremtųjų maldavimus. Jį sukūrė
nežinomas vilnietis — Sibiro tremtinys, ant
paprastos skardos išspausdamas Vilniaus
Aušros Vartų Marijos reljefą ir jį pritvirtin-
damas prie paprastų sukaltų lentų, aptrauk-
tų skurdžia raudona antklode. Paveikslas
buvo iš Sibiro išgabentas tremtinių, vykstan-
čių generolo Anderso armijon, ir paliktas
Libane pas Lenkijos ambasadorių dr. Z. Za-
wadowski, kuris 1964 m. paveikslą atidavė
lietuviams per p. L. Bieliukiene. Ši ji per-
davė Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungai.
Ieškant tinkamos vietos paveikslui viešai
pagerbti, nutarta jį pavesti Lietuvių Tėvų
Jėzuitų globai Čikagoje. Netolimoje ateityje
ši Sibiro tremtinių relikvija bus iškilmingai
išstatyta Čikagos Lietuvių Jėzuitų koply-
čioje.





Viešpaties Tarno Poema

KUN. VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS, M.I.C.

Besiartinant Velykų šventėms, sustoki-
me prie tų Senojo Testamento vietų, kurio-
se yra atvaizduoti Viešpaties Tarno kentė-
jimai. Šie kentėjimai yra tarsi kažkoks toli-
mas Kristaus kentėjimų pranokėjas. Kris-
taus amžininkai šiuose Viešpaties Tarno
kentėjimuose atpažino paties Kristaus at-
vaizdą. Bažnyčia liturginėse maldose Di-
džiosios savaitės metu ne kartą pasinaudo-
ja Viešpaties Tarno poemos žodžiais api-
būdinti Kristaus kančias. Ji kartais yra va-
dinama tiesiog penktąja evangelija. Kad

Šio straipsnio iliustracijos 50 ir 53 psl.: Ada
Korsakaitė-Sutkuvienė (atlikta Valeškos meno
studijos), kryžiaus kelio ketvirtoji ir aštuntoji
stotys šv. Filomenos bažnyčioje Čikagoje (gla-
zūruota karemika).

šie sugretinimai būtų suprantamesni, pa-
studijuokime truputį šią poemą. Pastudijuo-
kime ją jos pačios natūralioj aplinkoj, bū-
tent, kaip ji yra įsirašiusi pranašo Izaijo
knygoje.

KETURI EILĖRAŠČIAI

Pagal paskutiniuosius tyrinėjimus, pra-
našo Izaijo knyga yra skirstoma į tris dalis
ir priskiriama trims skirtingiems autoriams,
gyvenusiems ne tuo pačiu laiku. Pirmąją
dalį sudaro 35 pirmieji perskyrimai. Jie, su
kai kuriomis išimtimis, yra priskiriami pa-
čiam pranašui Izaijui, gimusiam 760 m. pr.
K. Antrąją dalį sudaro perskyrimai nuo
40 iki 55. Jie buvo parašyti paskutiniame
Babilonijos nelaisvės dešimtmetyje, t. y.
tarp 547 ir 538 m. pr. K. Ši dalis vadinasi
Antrasis Izaijas. Perskyrimai nuo 55 iki 60

sudaro vadinamąjį Tretįjį Izaiją. Trečiojo Izaijo knyga buvo parašyta jau grįžus žydams į Palestiną.

Šiandien mus domina Antrasis Izaijas ir tai ne visas veikalas, bet jo keturios įtarpos skirtingose vietose (Iz. 42, 1-4; 49, 1-6; 50, 4-9; 52, 13-53, 12). Šie keturi eilėraščiai sudaro vadinamąjį Viešpaties Tarno poemą arba dramą.

Tie eilėraščiai yra laikomi įtarpomis dėl to, kad veikalo minties eiga yra nuoseklesnė be jų įterpimo; jie gi patys kalba apie išgyvenimus vieno asmens, kuris yra vadinamas Viešpaties Tarnu: pirmajame eilėraštyje jis pristatomas kaip Dievo tarnas, ypatingai jam brangus, kuriam yra pavestas uždavinys apšviesti tautas; antrajame eilėraštyje atvaizduojama daugiau negu žmogiška jo prigimtis; trečiajame — jis persekiojamas ne tik abejingos, bet net jam priešiškos tautos.

Ketvirtajame — jis kenčia atsisteisdamas už mūsų nuodėmės; aukščiausias laipsnis jo atsisteisiamosios kančios yra jo mirtis. Toliau yra apibūdinami jo kančios padariniai jam mirus — jis susilauks pastovios ainišos (542 psl., E. Power, S. J. cit. iš kolektyvinio leidinio "A Catholic Comentary on Holy Scripture").

PIRMASIS EILĖRAŠTIS

*Štai mano tarnas, aš jį palaikau.
Mano išrinktasis, jį mėgsta mano dvasia;
aš padėjau ant jo savo dvasią;
jis neš tautoms teisėtumą.*

*Jis nešauks, nežiūrės asmens,
ir nesigirdės jo balso lauke.
Jis nesulaužys sutrintos nendrės
ir neužgesys gruzdančios dagties.
Jis vykdys teisėtumą pagal tiesą.*

*Jis nebus nuliūdęs, bet nenurims,
Kolei neįgyvendins žemėje teisybės.
Ir salos lauks jo įstatymo. (42, 1-4)*

Antrojo Izaijo knyga buvo parašyta Persijos karaliaus Kyro didingų nugalėjimų laikais. Daugelį kraštų jau jis buvo užvaldęs ir sukūręs imperiją, didesnę už Babilonijos. Pati Babilonija dar nebuvo užimta, bet kiekvienam buvo aišku, kad jos likimas jau yra nuspręstas. Dėl to Antrasis Izaijas

šitaip ironizavo Babelio likimą:

*Nuženk, atsisėsk dulkėse
mergaite, Babelės dukterie.
Sėskis žemėje;
nebėra sosto Chaldejų dukteriai.
Daugiau tu nebūsi vadinama
lepūnėle ir gražuolėle.*

*Imk girnas ir malk miltus.
Atidenk savo gėdą.
Atidenk petį ir parodyk blauzdas;
brisk per upes. (47, 1-2)*

Šitaip poetas ironizuoja belaukiančią babiloniečių rinktinės visuomenės tremtį. O kaip jis sutinka naujos imperijos kūrėją Kyrą? Jis, pasak Antrąjį Izaiją, yra Dievo pašauktas, jo sprendimų vykdytojas.

*Štai ką sako Viešpats mano pateptajam,
Kyrui,
kurį aš paėmiau už rankos,
kad paverčiau jam tautas,
atgrėžčiau karalių nugaras,
atidaryčiau ties juo duris;
ir vartai nebus užrakinti.*

*Aš eisiu pirm tavęs
ir pažeminsiu žemės garbinguosius;
sutrupinsiu skaistvarinius vartus
ir sulaužysiu skaistvarinius užkaisčius.*

*Aš duosiu tau paslėptus turtus
ir slėptuvių paslaptis,
kad tu žinotumei, jog aš Viešpats,
kurs šaukiu tavo vardu, Izraelio Dievas.
(45, 1-3)*

Matome, kokią garbingą vaidą autorius piešia apie naujos persiškos imperijos kūrėją. Ir šis optimizmas nebuvo be pagrindo. Kyras, užėmęs Babiloniją, išleido dekretą, leidžiantį žydams grįžti tėvynėn ir ją atstatyti.

Šio vaizdo akivaizdoje įkvėptajam autoriui galėjo kilti klausimas, ar ne šis Kyras yra tas žadėtasis idealusis žmogus, tas Dovydo ainis, kurio turės klausyti visos tautos. Tačiau pasirodo, kad įkvėptas autorius moka skirti gerus dalykus nuo gerųjų. Dievo žadėtasis žmogus bus greičiau tarnas, negu valdovas. Jis neis su triukšmingomis kariuomenėmis. Jis bus toks švelnus, kad net sutrintos nendrės nesulaužys ir net

menkiausios liepsnelės neužgesins. Tačiau jis nepaskęs slaptų nežinių. Jis neš tautoms teisę, jis net pats vykdys teisę ir nenurims iki jos žemėje neįgyvendins. Šitoks yra Dievo žadėtasis idealusis žmogus.

ANTRASIS EILĖRAŠTIS

„Idealusis žmogus, kuriam yra lemta būti žmonijos gelbėtoju, yra daugiau, negu žmogus. Šio uždavinio negalima atlikti vien stipriai išvystytu žmogaus veiklumu. Dėl to Viešpaties Tarnas yra pašaukiamas savo pareigoms dar tada, kai jis yra motinos iščiose. Antroji poemos įtampa Izaijo knygoje turi šiuos Viešpaties Tarno žodžius apie save:

Klausykiteš salos ir atkreipkite dėmesį jūs, toli esančios tautos.

Viešpats pašaukė mane nuo pat motinos iščių; kai aš dar tebuvaui mano motinos viduriuose, jis atsiminė mano vardą. (49, 1)

Dievo santykis su Tarnu nėra koks vien dalykinis, vien funkcinis. Dievas atsimeina jo vardą. Žinoti kieno vardą reiškia turėti ne vien funkcinius, bet asmeninius santykius.

Apskritai Senojo Testamento religijai yra būdingas asmeninis Dievo santykis su žmogumi.

Antrojoje strofoje Viešpaties Tarnas toliau nusako paslaptinę savo prigimtį:

Jis (Dievas) padarė mano burną lyg aštrų kalaviją ir dengė mane savo rankos šešėliu; jis padarė iš manęs lyg rinktinę strėlę ir paslėpė mane savo saidoke. (49, 2)

Čia naujomis vaizdinėmis priemonėmis piešiama Viešpaties Tarno priklausomybė nuo Dievo; tiesiog jo buvimas Dievuje, kaip strėlė guli strėlių krepšyje. Jis turi kurį laiką dar būti nematomas. Jis yra pridengtas Dievo rankos šešėliu.

Tai reiškia, kad istorinis žmonijos vyksmas nėra grynas atsitiktinumas. Yra dalykų, kurie dabar dar negali įvykti, bet jie įvyks vėliau, pvz. lietuvių tautos išlaisvinimas. Yra dalykų, kurie negalėjo įvykti anksčiau, bet kurie dabar gali įvykti; pvz. kai kurie Bažnyčios reformos reiškiniai. Viešpaties Tarnas turi žinoti laikus ir vartandas.

Viešpaties Tarnas turi savyje ryškų aštrumo bruožą. Jis yra prilyginamas strėlei, kuri kaipą nužudo; jo burna prilyginama aštriam kalavijui. Tai reiškia, kad Viešpaties Tarnas nėra visko užgyrimas; nėra visko teigimas. Jis tam tikra prasme yra riba, nuo kurios prasideda didelis susiskirstymo procesas.

TREČIASIS EILĖRAŠTIS

Trečioje įtampoje Viešpaties Tarnas toliau atidengia savo apaštalinę prigimtį. Jis yra kartu kalbėtojas ir klausytojas. Kiekvieną „rytą žadina jis. (Dievas) mano ausį, kad aš klausyčiaus jo, kaip mokytojo“ (50, 4). V. Tarno kalba dėl to yra mokinio kalba. Bet jo žodis yra naudingas atitinkamam laikui, būtent, tada, kai tauta yra išvargusi.

Kad pavargęs žmogus galėtų naudotis pranašo pagalba, jam irgi reikia sugebėjimo klausytis. Žydų tauta, nepaisant savo neištikimybės Dievo žodžiui, vis tiek yra parodžiusi daugiau sugebėjimo jo klausyti, negu kuri kita tauta. Negalima manyti, kad, jeigu žydų tauta yra išrinktoji, tai kitų tautų žmonės dėl to buvo nuskriaustos ir nebuvo Dievo kalbinamos. Etnologinės studijos iškelia pakankamai dieviško apreiškimo nuotrupų įvairiose tautose ir kultūrose. Tik ten tie Dievo pakalbinimai istorinio proceso nesukūrė. Jie neperėjo iš tėvų vaikams. Jie pasiliko vieniši, kaip tyruose šaukiančiojo balsas. Tuo tarpu žydų tauta ant to apreiškimo statė savo kultūrą.

Toliau poetas pereina į savo antrąją temą, būtent, kaip klausia dieviškajam įkvėpimui sueina į konfliktą su realiu gyvenimu.

Viešpaties Tarnas sako, kad, kilus pasipriešinimui, jis nepasitraukė atgal, bet:

Aš daviau savo kūną mušantiems ir mano skruostus raunantiems; aš nenugrėžiau savo veido nuo jų, kurie koliojo ir spaudė į mane. (50, 6)

Kančia, kuri atvaizduota šeštoje eilutėje, nėra pasyvi, bet aktyvi. Nepasakyta čia, kad „aš buvau mušamas ar persekiojamas“, bet „aš daviau savo kūną mušantiems“ ir t. t. Ši kančios laisvė išvirsta į kančios suverenumą. Kenčiantysis net



savo veido nenugręžia nuo kankintojų.

Cia išryškėja persekiojimą kenčiančio žmogaus tvirtybė. Tomas Akvinietis svarsto klausimą, kas turi daugiau tvirtybės, ar užpuolėjas ar tas, kuris užpuolimą iškenčia. Ir jis nedvejodamas pasisako už pastarąjį. Užpuolikas tvirtybės parodo tik trumpu užpuolimo momentu, o tas, kuris užpuolimą iškenčia, tuo būdu tvirtybės nuotaiką padaro asmenine savo būtybės nuosavybe, būdamas su ja ilgą laiką. Paslaptینگasis Viešpaties Tarnas kenčiančio žmogaus tvirtybę išreiškia religiniu būdu: jis stovi kartu su Dievu.

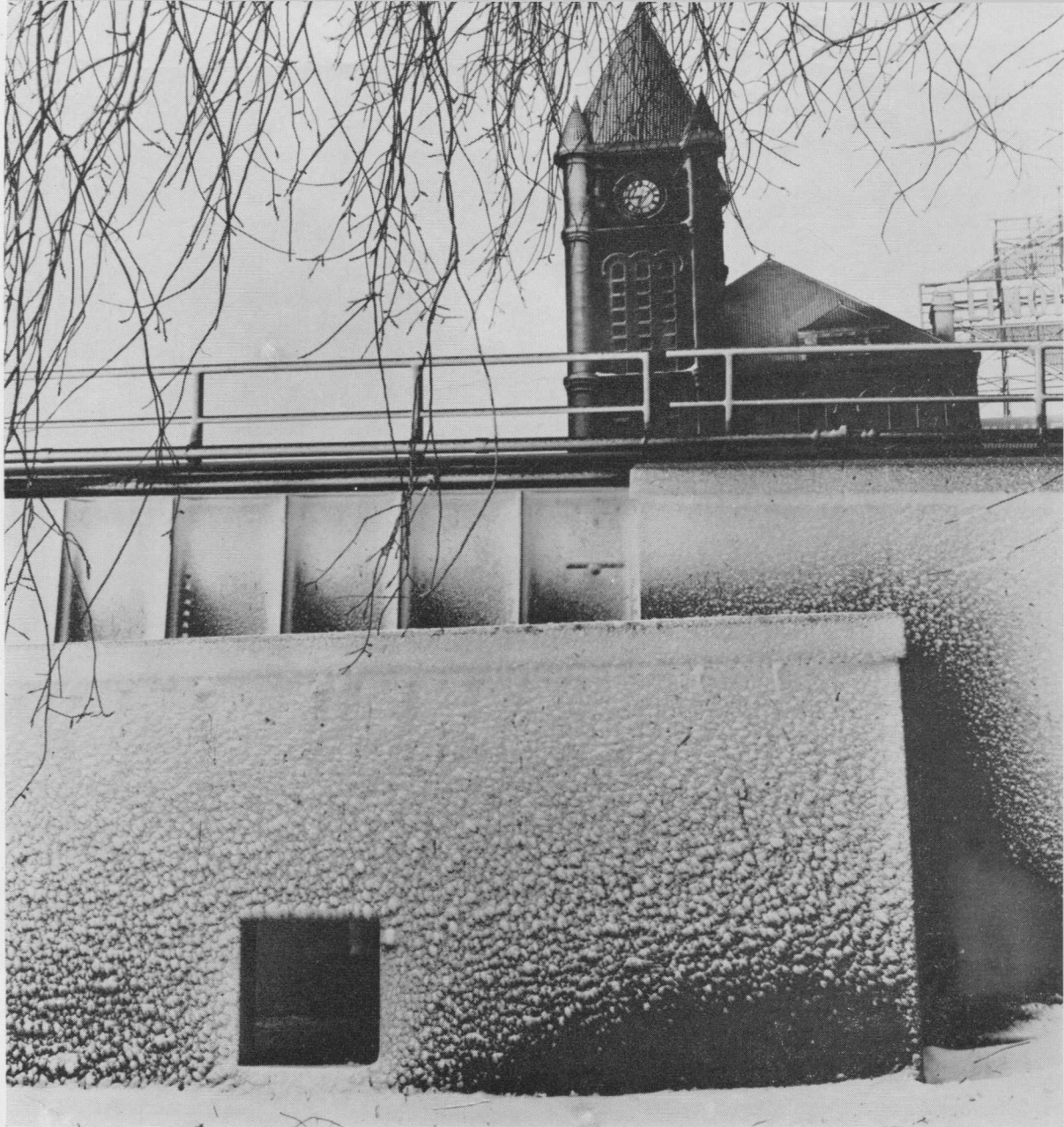
*Viešpats Dievas yra mano padėjėjas,
todėl aš nebuvau sugėdintas;
todėl aš padariau savo veidą, kaip tvirčiausią uolą, ir aš žinau, kad nebūsiu sugėdintas.*
(50, 7)

Dėl to Viešpaties Tarnas drąsiai kviečia savo priešininką stoti kartu su juo į Viešpaties teismą.

*Stokime kartu; kas mano priešininkas,
teprisiartina prie manęs. (50, 8)*

Saukimas savo oponento į Dievo teismą yra sena Sumerų religinė tema, apie 2000 metų senesnė už Žydų tremtį Babilonijoje. Sumerų mitologijoje du susikivirčinę dievo vaikai su savo byla ateina pas jų tėvą vyriausią dievą Enlil. Pralaimėjęs brolis nuolankiai jo sprendimą priima (pal. S. N. Kramer studija "Sumerian Religion", kolekt. leidinyje "Ancient Religions", V. Ferm, 1965, 59 psl.)

Šiame teisme Viešpaties Tarno priešo likimas yra palyginamas su sunešio drabužio likimu. Drabužis yra išpūdingas, kol yra naujas. Kai sunešiotas, jis yra skarmalas, kurį suėda kandys. Ši drabužių galima imti kaip laikinos žmonių kultūros simbolį. Savo laiku ji, kaip drabužis, tiesiog reprezentuoja žmogų, bet kultūrinėms nuotaikoms pasikeitus, ji yra tik maistas istorijos kands. Tai atsitinka ir su pačiomis dvasingiausiomis ir galingiausiomis kultūromis. Šios poemos autorius savo akimis matė žūstant vieną didžiausių ir galingiausių žmonijos kultūrų, būtent, Babilonijos, nes Persijos Kyras jau daugelį jos kraštų buvo užėmęs. (Tęsinys kitame numeryje.)



UNIVERSITETŲ MŪRAI, SIENOS IR DVASIA

VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ

Katalikiškų ir nekatalikiškų universitetų
įtaka į studentų religinį susipratimą

Dažnai yra girdimos dvi nuomonės apie katalikiškų ir nekatalikiškų universitetų įtaką į studento religinį susipratimą. Pirmoji pasisako už katalikiškus universitetus ir nekatalikiškame universitete mato ateizmo ir materializmo centrą, tokį centrą, kuris sudaro beveik nenugalimą pavojų studijuojančiojo religijai. Antroji nuomonė yra neatlaidi katalikiškam universitetui ir randa,

kad jis suformuoja nepriimtą kataliko tipą — kataliko karikatūrą, — vadinasi, siaurą, konservatyvų žmogų, kuris sutapatina religiją su išorinėmis religinės praktikos formomis ir aklaui paklusta autoritetui. Kartais net teigiama, kad katalikiškos mokyklos, greičiau nei viešosios, studentą visiškai atstumia nuo religijos.

Mano manymu, šios nuomonės yra per griežtos ir todėl tik dalinai teisingos. Tie, kurie pasisako prieš nekatalikiškus universitetus, nepastebi, kad juose paprastai sustiprėja mintijimo procesai, kurie yra reikšmingi ir svarbūs žmogaus religiniame susipratime. Čia dažnai sutinkama atvira, savim pasitikinti, nuoširdi ir kritiška nuotaika, kuri gali pastumėti tiesos siekimo linkme. Nekatalikiškas universitetas gali, nors ir netiesiogiai, atsakyti į svarbius gyvenimo klausimus, nes jis žodžiu ar knyga suveda studentą su pasaulinio garso mąstytojais, kurie šiuos klausimus sprendžia. Tie, kurie pasisako prieš katalikiškus universitetus, savo nuomonę dažnai paremia asmeniniu, ir todėl ribotu, patyrimu, kritiškai vertina ne apskritai katalikiškas mokyklas, bet kai kurias katalikiškas mokyklas. Jų griežtai negatyvi nuomonė atspindi emocinį ryšį, susidariusį tarp studijuojančiojo ir jo mokytojų, kunigų ir vienuolių.

Pagaliau, abidvi nuomonės man yra nepriimtinos todėl, kad jos pervertina universiteto — koks jis bebūtų, katalikiškas ar nekatalikiškas — įtaką. Joks universitetas studento radikaliai nepakeičia. Ypatingai nepakeičia jo vertybių ir pagrindinių nusistatymų. Yra kitų faktorių — pavyzdžiui, draugų nuotaikos, šeimos tradicijos, bendras išsilavinimo lygis — kurie turi didesnės svarbos.

Universitetas ne tiek radikaliai pakeičia žmogų, kiek greičiau išryškina tam tikras tendencijas, tam tikrus įpročius, su kuriais studentas jau ateina į universitetą. Todėl ir jo įtaka yra ribota, ribojama viso to, ką stu-

dentas su savimi atsineša. Jei į katalikišką universitetą stoja religingas studentas, tai šis jo bruožas dažnai būna sustiprintas. Jei, iš kitos pusės, imtume labai praktiškų tendencijų žmogų, aš manau, kad idealistinė tendencija mokykloje jo daug nepaveiktų; jis pasiliks praktiškas, koks ir buvo. Lankstus ir konformistas žmogus universitete augs pagal šitą savo pirminį bruožą: nekatalikiškame universitete jis greičiau nueis su mase, nesustiprėjęs savo tikėjime, o įstojęs į katalikišką mokyklą, bent savo išoriniais veiksmais, gali atrodyti religiniai ugtelėjęs.

Ten, kur yra konfliktas tarp studento ir universiteto dvasios, šito konflikto nepakelęs, studentas greičiau išstos, negu pasikeis. Žmogus nėra koks tuščias lapas, kuriame universitetas gali savaip rašyti. Iš tikrųjų, Amerikoje labai maža universitetų, turinčių savo ryškų veidą, ryškią kryptį, kuria būtų antspauduojamas studentas. Išimčių yra, bet jos lieka išimtimis, ir, apie jas kalbėdami, vertintume vieną kitą universitetą, bet ne universitetus bendrai. Todėl grįžtu prie savo pirmosios nuomonės: universitetas radikaliai žmogaus nepakeičia, jis greičiau paryškina jame jau esančias tendencijas. Asmens augime yra tęstinumas, kurio negali sulaužyti net ir universitetas.

Šitą mano mintį paremia visa eilė statistinių studijų. Jų norėčiau suminėti tris. Pirmoji, pasirodžiusi prieš dešimtį metų, yra Philip Jacobs knyga *Changing Values in College*. Apklausinėjęs visą eilę baigusiųjų universitetus, Jacobs prieina išvadą, kad kolegijoje pasikeičia paviršutiniški asmens būdo bruožai; esminės gi vertybės, jų tarpe religija, nesikeičia. Išimtis tektų aiškinti ne tiek universiteto įtaka, kiek tuo faktu, kad tendencija keisti religinius įsitikinimus egzistavo prieš įstojant universitetan.

Panašios nuomonės prieina ir Andrew Greeley savo knygoje *Religion and Career* (1963). Universiteto ribotą įtaką Greeley išreiškia procentais: tik 12% katalikų nutolsta nuo Bažnyčios, lankydami valstybines mokyklas. 88% katalikų lieka tokie patys, kokie jie buvo anksčiau. Toliau aiškina, kodėl 12% pasikeičia, Greeley randa,

Viktorijai Skrupskelytei šio straipsnio tema nėra svetima, nes ji pati lankė ir katalikiškas, ir nekatalikiškas mokyklas. Neseniai isigijusi doktoratą iš Illinois Universiteto, šiuo metu ji dėsto prancūzų literatūrą Čikagos Universitete.

kad universitetas tik sudaro progą, tik pagreitina religinį lūžį; savo humanistine tendencija jis duoda tam tikrą religijai pakaitalą, kuris palengvina religinių įsitikinimų atmetimą.

Andrew Greeley paskutinioji studija *Education of American Catholics* (1966) pakartoja autoriaus ankstyvesnius išvadas. Jo nuomone, katalikiški universitetai neturi ryškios įtakos bent $\frac{3}{4}$ studentų. Jie sustiprina religinį susipratimą tik tuose studentuose, kurie yra augę giliai religingose šeimose arba yra lankę katalikiškas pradines ir vidurines mokyklas. Trys ketvirtadaliai katalikų — ar jie būtų lankę valstybines ar katalikiškas mokyklas — mažai skiriasi savo pažiūromis į Dievą, į Bažnyčią, į pasaulį, į materialinę gerovę. Skirtumas ryškus tik religinių žinių srityje.

Nors universitetas žmogaus ir jo religijos radikaliai nepakeičia, tačiau jis, kaip matėme, išryškina kai kurias tendencijas. Todėl ir galime kalbėti apie skirtingą katalikiško ir nekatalikiško universiteto įtaką. Statistikose ši įtaka sunkiau apčiuopiama, o tačiau studentui, kuris stoja universitetan, prasminga pasvarstyti, kuria linkme pasuks jo religinė praktika ir įsitikinimai, vieną ar kitą mokyklą pasirinkus.

Savo pačios patirtimi pasiremddama sakysčiau, kad katalikiškas universitetas iš tikrųjų sustiprina ir pastumia religinės praktikos pusėn. Andrew Greeley statistikos mano nuomonę patvirtina. Greeley (*Education of American Catholics*) lygina tris grupes žmonių: 1) lankiusius tik katalikiškas mokyklas, 2) tuos, kurie vienu ar kitu metu yra buvę katalikiškoj mokykloj, ir 3) katalikiškos mokyklos visai nelankiusius. Visiems yra statomas šis klausimas: Ar eini sekmadienį į bažnyčią? Pirmoje grupėje 86% katalikų atsako einą į bažnyčią vieną kartą savaitėje; antroje — 73%; trečioje — 64%. Aišku, ši statistika neparodo, ar religinės praktikos sustiprėjimas katalikiškas mokyklas baigusiuju tarpe yra nuoširdus ir vertingas, ar tai daugiau paklusnumo ir įpročio dalykas. Tačiau skirtumas religinėj praktikoj yra; jį Andrew Greeley linkęs, bent dalinai, aiškinti mokyklos įtaka.

Antra, nėra abejonės, kad katalikiškas

universitetas suteikia žinių ir praplečia studento religijos pažinimą; jis taip pat studentą geriau ir greičiau priveda prie žinių ir informacijos šaltinių. Pavyzdžiui, $\frac{3}{4}$ žmonių kurie skaito *Commonweal* (amerikiečių katalikų pasauliečių leidžiamą savaitraštį), yra baigę katalikiškas mokyklas, o $\frac{1}{4}$ — nekatalikiškas. Manysčiau, kad katalikiškų universitetų studentai bendrai daugiau domisi religiniais klausimais ir stipriau junta, kad intelektualinė ir religinė sritys asmenyje turi augti kartu. Pagaliau, katalikiški universitetai iškelia ir studentui nuolat primena skirtumą tarp žinojimo ir tikėjimo; skatina būti ne tik žinančiu, bet ir tikinčiu. Tikėjimo, kaip savitos dvasios laikysenos, klausimas nekatalikiškuose universitetuose visiškai neličiamas.

Žiūrint iš negatyviosios pusės, man atrodo, kad katalikiškas universitetas turi labai mažai įtakos į žmogaus moralines ir etines pažiūras. Jis nepajėgia atsverti tų normų, kurios pasitaiko visuomenėje ir tuo pačiu randamos nekatalikiškame universitete. Tai patvirtina ir Andrew Greeley studijos.

Antra, bent šiuo metu, katalikiški universitetai Amerikoje yra linkę neproporcingai pabrėžti dalykus, kurie turi daugiau istorinės ar simbolinės vertės ir nėra Kristaus mokslo centru, pvz. kataliko pareigą finansiškai remti Bažnyčią, Bažnyčios autoritetinę mokomąją galią, popiežiaus neklaidingumą ir t. t. Katalikai Amerikoje yra mažumos grupė; katalikiški universitetai buvo steigiami, kad ši mažumos grupė galėtų išsilaikyti, ir todėl nuo pat pradžios iki šių dienų buvo akcentuojamas apsigynimo reikalas. Kai religijos ir teologijos kursų programos nustatomos, kad atsakytų nekatalikų kritikai ir kaltinimams Bažnyčiai, ir kai neproporcingai akcentuojamos su religija ir Bažnyčia besirišančios, bet tik tam tikram laikotarpiui reikšmingos tiesos, tada susidaro nebalansuotas pačios religijos vaizdas — Kristaus mokslas nėra pilnai pristatomas. Šiuo nebalansuotumu apkaltinčiau daugelį katalikiškų universitetų Amerikoje.

Ši rašinį norėčiau baigti sekančiomis pastabomis:

1. Katalikiškų ir nekatalikiškų universitetų klausimas nėra tikrai teorinis; jis yra



taip pat ir asmeninis klausimas. Įdomu ir prasminga kritikuoti ar pozityviai vertinti, peikti ar girti vieno ar kito tipo mokyklą. Tačiau kritikos ar pagyrimo neužtenka. Reikia nuodugniai pasverti pasirinktąjį universitetą, o taip pat ir universitetan stojančiojo charakterį.

2. Religinis susipratimas savaime neužaugęs nei katalikiškame nei nekatalikiškame universitete. Abiejų rūšių universitetai turi ir teigiamų ir neigiamų savybių. Asmeniniu rūpesčiu, mąstymu, skaitymu teks trūkumus atsverti, papildant tai, ko universitetas neduoda.

3. Katalikiški universitetai Amerikoje, Bažnyčios atsinaujinimo idėjų paveikti, stipriai keisis. Vienuolių įtaka, manau, sumažės, apologetinė linkmė bus vis mažiau ir mažiau ryški. Universitetas, kaip ir pati Bažnyčia, daugiau atsivers pasauliui ir bendrosioms žmonijos problemoms. Todėl

ir kyla klausimas, ar ateityje katalikiški universitetai bus reikalingi, ar jie skirsis nuo valstybinių, ar jie turės savo skirtingą, specifinę funkciją. Ieškodama atsakymo, norėčiau prisiminti vieną kardinolo Newman mintį: katalikiškas universitetas yra vieta, kur susirenka įvairių profesijų, minčių, išsilavinimo žmonės. Čia dvasiškai gali būti atviri pasauliečiams, teologija gali būti atvira kitoms mokslo sritims. Pačiai Bažnyčiai katalikiški universitetai turi didelės reikšmės. Juos panaikinus, gausis spraga, nebent būtų galima eiti į kitą sistemą ir prie valstybinių universitetų steigti teologijos skyrius. Kyla klausimas, ar valstybiniai universitetai yra pasiruošę tokį teologijos skyrių priimti. Jei iš pradžių nekatalikiškas universitetas būtų buvęs atviras ir nebūtų bijojęs šitokio ryšio su katalikybe, manau, kad ir katalikiškas universitetas būtų pakrypęs visiškai kitokia linkme. ***

GIMINĖMS

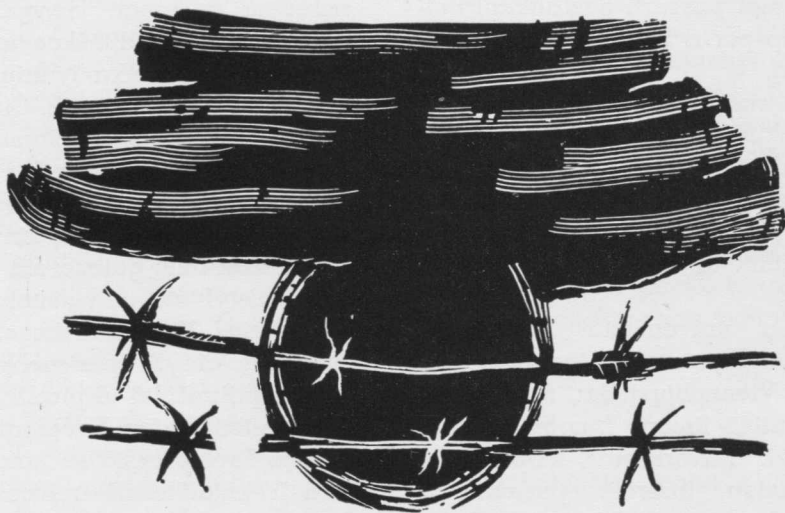
KRAUJAS rašo šiuos nebylius laiškus,
Neparašytus laiškus —
Iš pamiškių juodų, iš liūnų,
Kraujas iš kalėjimo tortūrų kambarių,
Iš prekyviečių, kur mūsų kūnai tįso iškankinti,
Kraujas iš Arktikos, iš Sibiro žiauriausių pakraščių:
Ne poetiškai, ne dramatiškai, o gyvu krauju mes rašome
Mūsų liūd nus, neparašytus laiškus Jums,
O mūsų mylimiausi, laisvieji broliai!

PRAŽIŪRIME akis į saulėleidį,
Į Vakarus...

Tarsi, jūsų meilė mums padės...
Ateina tik nepažįstamos bangos,
O smeigiasi širdin tik sopuliai...

Laikas jums ten prabėga, brangūs manieji,
Prisiminimai kaskart vis blankesni...
Mes vis akis išmeigę saulėleidin liūdnan,
Iš kurio jūs jau niekad nepareisite...

Maldoje šaukiamės jums pagalbos,
Tos, kurios mums niekas niekad neatneš,
Tos, kurios mums nei bangos neatpažįstamos nebeatneša,
Tos, kuriai Jūs laiko nebesurandate.



Šie eilėraščiai paimti iš neseniai atspausdintos rezistencinės poezijos rinkinio "Neparašyti laiškai", kurių autorius težinomas Mykolo Vilties slapyvardžiu. Knygos leidėjo žodžio vieton J. B. rašo: "Neiprasta tai poezija... Ne forma, o pergyvenimai pirmiausia traukia čia dėmesį... poezija rodo pergyvenimą žmogaus, kuris gyvena (ar gyvena) ne mūsų sąlygose... Tai sąlygos partizano, sąlygos ištremtojo Sibiro šachtose". (58 puslapio iliustracija yra Pauliaus Jurkaus, paimta iš "Neparašytų laiškų".)

JAUNESNYSIS BROLIS

KODĖL gi tos tvaskančios vasaros naktys neleidžia man ilsėtis?

— Anapus Nemuno ir šiaupus virbuliuoja dainos.

Zuikučiai glaudžiasi vilnijančiuose rugių laukuose...

Yra kažkur ilgų naktų,

Bet aš nebesuspėjau

Visų dainų tvaskančių vasaros naktį išdainuoti.

Brendu užmigusiomis panemunės pievomis,

Dainuodamas ilgesį vasaros naktų.

Žaisdamas vikriais ratiliukais Nemunas sveikina rytą.

Jaunystę man pavogė...

Matau, mano brolio galva raudonais dobiliukais žydi...

Tai ne kielikėliai dobilų, tai kraujas!

Ošia jazminų šakelės... Naktis žaižaruojanti

Nespėja rekvijų atskaityti mano mirstančiam broliui...

Bėgu rugių vaga drebančia, sodelio pakrašty suklumpu,

Nebaigęs dainų...

O, Viešpatie, kokios trumpos buvo dainuojančios naktys

Ir mano jaunystė!

VYRESNYSIS BROLIS

PALIEKU jus, nubalusios mano vaikų galvelės,

Paskendusios rugiuose, pilnos vasaros glamonėjimų.

Anapus šilo didelė laisvės saulė teka...

Ne man ji patekės, ne man, tik gal jums, mano numylėti,

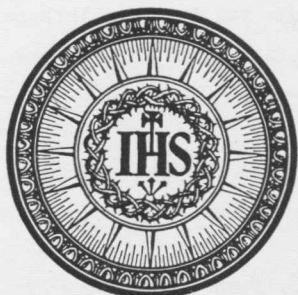
Sapnuose išlinguoti mažyčiai...

Sapnuokite laisvas vasaras...

Iki pasimatymo, brangiausi...

Mano...

ISTORINĖS SVARBOS JĖZUITŲ SUAŽIAVIMAS



Interviu su Jėzuitų Ordino generalinėje kongregacijoje dalyvavusiu lietuvių jėzuitų išeivijoje vyresnioju tėv. Bruno Markaičiu, S. J.

KLAUSIMAS: Kokie Jūsų išpūdziai apie naująją generolą?

TĖVAS MARKAITIS: Tėvas Arrupe yra nepaprastai socialus, mėgsta žmones, su jais būti, kalbėtis. Tai, aišku, yra didelė pagalba valdant Ordiną. Savo nusistatymu yra šių laikų žmogus. Moderuotas ta prasme, kad yra jau 60 metų ir moka pasverti dalykus. Žino ir metą ir vietą, kur ką pasakyti. Tikrai turi diskrecijos dovaną. Nuolankus žmogus. Pažįstu jį jau kelis metus, ir mano pirminis išpūdis nepasikeitęs. Jei nuėini pas jį pasikalbėjimui, nejauti, kad jis jau nerimauja, kad turi keltis ir palikti jį jo svarbioms pareigoms. Pirmiausia mėnesiais turėjo vargo su spauda. Kelis kartus kalbėjo nepasirašęs, ir jam išslydo keletas frazių, kurias žurnalistai savaip interpretavo. Dabar jis atsargesnis, nes pamatė, kad žurnalistai vienaip klausosi Japonijos provincijolo, o kitaip jėzuitų generolo.

Jo stiprybė yra santykiuose su žmonėmis. Jis nėra raštinės žmogus. Turi gerą analitinį protą — greit pastebi ir randa sprendimus. Bėgalinės energijos žmogus — pasitenkina 4-5 val. miego. Turi daug humoro — lengvai juokiasi. Man atrodo, kad iš tų kandidatų, kurie figūravo rinkimuose, tėvas Arrupe yra pats geriausias parinkimas. Jis mato šių dienų problemas ir be jo-

kių sunkenybių naudojasi pačiom moderniausiom priemonėm. Žmogus atviras ne tik naujom idėjom, bet ir mūsų laikų kultūrai, kuri yra paveikslo-vaizdo kultūra. Apie patį Ordiną, apie jėzuitus galvoja santūriai, realistiškai. Tačiau yra įsitikinęs, kad Ordinas gali daug nuveikti, jei supras savo vietą ir savo misiją moderniam pasaulyje.

KLAUSIMAS: Ką reiškia Bažnyčios atsinaujinimas pačiai jėzuitų Draugijai?

TĖVAS MARKAITIS: Vatikano II Suažiacimas vienuolynams stato dvejopą reikalavimą: 1) jie turi pasilikti ištikimi savo steigėjams, jų vizijai ir idėjoms. 2) jie taip pat turi prisitaikyti prie šių laikų. Visa tai labai lengva — ant popieriaus. Ką tai reiškia mūsų atvejuje? Ordino steigėjas gyveno prieš 400 metų, dar feodalinėje santvarkoje. Savo laikams jis buvo labai modernus ir pažangus žmogus. Jei mes norėtume tęsti feodalistinę tradiciją, tai tada, aišku, pasidarytume anachronizmai. Jei mes esame ištikimi savo steigėjui, tai ne dėl to, kad norime būti ištikimi jo laiko santvarkai ir vertybėms, bet jo vizijai ir idealams. Jo gi vizija buvo tokia pažangi savo tikslais, idėjomis ir priemonėmis, kad net šiandien mes su pagrindu joje ieškome įkvėpimo ir pasikatinimo.

Iš kitos pusės, turime prisitaikymo problemą. Vėl ant popieriaus visa atrodo lengva. Štai jau Pijus XII vienuoles ragino pritaikyti savo rūbus moderniems laikams, o iki šiol problema dar retai kur yra išėjusi iš diskusijų stadijos. Kodėl prisitaikymas toks problematiškas? Pirmiausia, kad mes Bažnyčioje nesame pripratę prie eksperimentų. Mes norim gauti iš karto atbaigtą produktą. Bet kaip gausi atbaigtą produktą, jei neeksperimentuosi? Todėl mes turėsime pasirinkti eksperimentų kelią; jie bus prižiūrimi, autorizuojami, ir ves prie naujų idėjų realizavimo. Kongregacija palieka vietos tokiems eksperimentams, suteikdama provincijolams daugiau galių.

KLAUSIMAS: Kaip jėzuitai supranta popiežiaus Ordinui skirtą užduotį — kovą prieš ateizmą?

TĖVAS MARKAITIS: Kova nereiškia žygį ant balto žirgo; vienoje rankoje kryžius, o kitoje kardas. Čia kova su ateizmu suprantama kaip pozityvus dalykas, būtent, noras

savo vertybėmis pasidalinti su tais žmonėmis, kurie tų vertybių neturi, kurie jų ieško. Kovoti prieš vertybių stoką tegalime tik duodami ką nors pozityvaus. Šiais laikais ypač svarbus menų klausimas. Mes turėtume turėti jėzuitų, kurie kultūra, menais, o ne propaganda, atsvertų kūrybą tų žmonių, kurių vertybės yra menkesnės rūšies.

Kova su ateizmu kartais neteisingai suprantama, Ypač jei tuo žodžiu išreiškiame tam tikros rūšies bendradarbiavimą. Kartais ateistinio nusistatymo žmonės ateina pas mus ir sako: jūs pasišventę Dievui ir žmonėms, bet ką jūs tiems žmonėms duodate? Ką jūs darot badaujantiems Indijoje? Ką jūs darot kultūros baruose? Kai kuriuose kraštuose tokios rūšies bendradarbiavimas yra būtinybė.

KLAUSIMAS: Spaudoje ir kai kuriose generolo kalbose minima paklusnumo krizė Ordine. Koks Jūsų žvilgsnis į tai?

TĖVAS MARKAITIS: Šiais laikais mes turime labai stiprią bendruomenės sąvoką. Vienuolis, kunigas ar iš viso tas, kuris gyvena po paklusnumu, šiandien jaučia reikalingą nebūti vien tiktai įrankis, bet gyvas ir produktyvus bendruomenės narys, kuris dirba bendram gėriui, kuris nori būti to bendro gėrio dalis, kuris nori ir pareikšti, ir apginti savo nuomonę. Todėl jį reikia gerbti, su juo skaitytis. Vadinasi, paklusnumo krizė ar sunkenybė, kurias šiandien matome, reikalauja, kad pervertintume viršininko ir bendruomenės nario funkcijas. Šiandien viršininkas turi eiti prie bendruomenės nario visai kitu keliu, kad bendruomenės narys galėtų visai laisvai ir atvirai komunkuoti, laisvai pasikeisti nuomonėmis; kad jie abu stengtųsi pažinti Dievo valią ir abu rastų priemones jai įvykdyti.

Paklusnumo problema yra visur. Mat, sumažėjo pagarba autoritetui, ypač jaunoje kartoje. Tas, aišku, atsiliepia ir Ordine. Kongregacijoje turėjome daug diskusijų, kaip sustiprinti komunikaciją tarp valdžios ir tų, kurie yra po valdžia. Iš kitos pusės, turime tradiciją ne tik paklusnumui, bet ir susiklausymui, nes nuo pat pradžios Ordinas buvo pasiruošęs dirbti ten, kur žmonių gerovė šaukė, ypač jei to reikalavo Bažnyčios autoritetai. Susiklausymas mūsų Ordinui buvo gyvybinis reikalas, nes tai reiš-

kė pasiruošimą ir pastangas dirbti bendrą darbą. Ir dabar klausimas statomas ne paklusnumui, ne susiklausymui, bet jų interpretacijai naujųjų laikų šviesoje.

KLAUSIMAS: Ko gali dabartinis pasaulis tikėtis iš Ordino?

TĖVAS MARKAITIS: Gali tikėtis didesnio realizmo, stiprių pastangų priartėti prie modernaus pasaulio, jo žmonių ir problemų. Gali tikėtis didesnio bendradarbiavimo su pasauliečiais, ir tas bendradarbiavimas būtų tarp lygių, pasidalinant darbo sritimis, net perleidžiant kai kurias institucijas pasauliečiams, jei jie tai galėtų geriau padaryti.

KLAUSIMAS: Kokios pasėkos iš Generalinės Kongregacijos matomos lietuvių jėzuitų veiklai?

TĖVAS MARKAITIS: Mes ne tik pasilikame nepriklausoma organizacija, bet mūsų darbui skiriamas ypatingas dėmesys. Mes pripažįstami kaip savarankiškas vienetą, turįs savo jurisdikciją, savo nuosavybę, savo specifiskus uždavinius. Visa tai nauju supratimu ir nauju nuoširdumu yra respektuojama, nes šiandien ypatingai aiškiai matomas mūsų darbų prasmingumas.

Mes, būdami jėzuitų Ordino dalimi, bandysime kongregacijos dekretus pritaikyti savo gyvenimui, savo darbams. Tęsime savo darbus, kurie yra skirti lietuviams, lietuvių išlaikymui, lietuviškos religinės dvasios ir kultūros praturtinimui. Šių tikslų sieksime sąmoningai, atsižvelgdami, be abejo, į tuos kraštus, kuriuose gyvename, ir būdami atviri naujoms idėjoms, atviri toms kultūroms, kurių įtakoje statome savo ateitį. Neturime kitos išeities: turime įleisti šaknis į tą kraštą, kuriame mes gyvename, kad taptume jėga, su kuria kiti skaitytųsi ne vien dėl to, kad mes esame lietuviai, bet kad mes esam lietuviai, kurie sugeba būti naudingi kitiems žmonėms, kurie įstengia ką nors naujo pasiūlyti, ką nors reikšmingo, svarbaus nuveikti. Mes vieni to negalėsime padaryti. Mums šiandien labiau negu bet kada reikia pagalbos, ypatingai naujų pašaukimų. Mums reikia pagalbos pašaukimų keliu, pasauliečių apaštalavimo keliu, taikos tarnybos keliu, kad mes galėtume visus minėtus uždavinius atlikti sėkmingiau, plačiau, greičiau.

JIE MYLĖJO

DIDŽIAJA MEILE (I)

13 – Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje

ALFONSAS GRAUSLYS

Žvelgdami į praėjusių šimtmečių gyvenimą ir jo atspindį literatūroje, matome ten visą eilę porų ar paskirų asmenų, kurių meilę galime vadinti didžiosios meilės vardu. Šitokia meilė yra kelių rūšių. Šiame straipsnyje žvelgsime į tokius didžiosios meilės atstovus, kurie, patys mylėdami, ar visai nesulaukę iš mylimos pusės jokio atgarsio, ar tasai atgarsis buvo tiek silpnas, kad neatitiko mylinčios pusės meilės didumo. Tokio tipo vienpusiška, o tačiau visą gyvenimą tvėrusi meilė yra ne tik didžiosios meilės stipriausias pasireiškimas, bet yra ir tragiškiausia, herojiškiausia bei dvasingiausia meilė.

Šitokios didžiosios meilės tipą čia parvaizduosime jos trimis atstovais: Dantės meilė Beatricėi (XIII amž.), Petrarkos — Laurai (XIV amž.) ir Paulės Regnier meilė Pauliui Drouot (XX amž.).

DANTĖ IR BEATRICĖ

Žymiausias ir genialus viduramžių krikščionis poetas italas Dante Alighieri gimė 1265 m. gegužės 30 d. Prieš dvejus metus pasaulis minėjo jo 700 metų gimimo sukak-

tį. Būdamas vos 5-6 metų amžiaus, jis nustoja motinos. Taip neilgai jos meilę patyręs, visą gyvenimą ilgisi meilės. Po šešių metų miršta ir jo tėvas. Našlaitis augo jausmus neišildančioje pamotės globoje.

Didžiausias jo gyvenimo įvykis — tai susitikimas su mergaite Biče, kurią jis vėliau savo literatūros kūryboje pavadino Beatricė. Tai įvyko 1274 m. gegužės pirmąją dieną, kuri buvo švenčiama dainomis ir šokiais. Tą dieną 9 metų berniukas išsimylėjo į 8 metų mergaitę tokia meile, kuri savo šviesa nušvietė jo visą gyvenimą ir jį įkvėpė literatūrinei kūrybai. Jo visas meilės ilgesys sustojo prie jos. Pasodinta jo sąmonės sostan, ji pasidarė jo gyvenimo valdove.

Beatricė, kurią Dantė pamilo didžiąja meile ir kurią savo literatūrinėje kūryboje idealizavo, istoriškai buvo tikra, gimusi 1266 m. Florencijoje ir mirusi 1290 m., taigi jauname 24 metų amžiuje. Jis apie ją tiek daug kalba savo "Dieviškosios komedijos" kūrinyje, ir galima sakyti, kad ji ten viešpatauja. Šiame veikale jis ją kone dievina, taikydamas jai tokius posakius, kurie tinka šventiesiems ir Dievo Motinai.

Atrodo, kad Dantės jausmai jai buvo žinomi: tai stiprios, grynai dvasinės meilės jausmai, persunkti jos garbinimu bei dievinimu. Kokie gi buvo josios jausmai jam?

Savo pirmuosius jausmus ir konkrečius ją liečiamčius faktus Dantė pasakoja savo "Vita nuova" (Naujasis gyvenimas) kūrinyje. Ką tik vaikystėje pamatęs ją ir išsimylėjęs, jis šiame kūrinyje vadina ją "jaunučiu angelėliu". Jis šioje knygoje kalba ir apie kitą susitikimą su ja, kai jis turėjo 18 metų. Tada, anot jo, ji pažvelgė į jį ir gražiai pasveikino. Tuo laiku jiėjo su dviem vyresnėm draugėm. Tačiau tos knygos skaitytojams ir Dantės gyvenimo biografams neatrodė, kad Beatricė būtų pajutusi Dantei kokio palankumo. Tai buvo tik mandagumo pasveikinimas. Toliau tame pačiame "Vita nuova" kūrinyje jis pasisako, kad, dar sykį susitikus su juo, ji jo jau nepasveikino. Tai įvyko, anot šio kūrinio, todėl, kad ji buvo girdėjusi nepalankius gandus apie jo ryšius su kita moterim. Be to, kaip Dantės biografas ir mūsų laikų rašytojas G. Papini spėja, Beatricė buvo girdėjusi apie kažkokį

Dantės poezijos kūrinį, skirtą kažkokiai kitai moteriai, užgavusį jos tuštybės jausmą ir nuteikusį ją nepalankiai jo atžvilgiu? O gal ji su juo nepasisveikino bijodama, kad jis nepradėtų per daug konkrečiai prie jos gretintis, nes tuo metu ji buvo jau ištekėjusi? Jau prieš tai, patekęs į jos vestuves, Dantė buvo Beatricės ir jos draugių pastebėtas, o tos draugės, pajutusios jo meilę Beatricėi, jos akivaizdoje juokėsi iš jo. Gal kartais ir pati Beatricė pasijuokė iš jo? — taip klausia G. Papini.

Dantės meilės didumas Beatricėi ypač paaiškėjo jai mirus. Bekraštis liūdesys nusileido ant jo. Tasai liūdesys turėjo būti tikrai didelis, kad net Dantės bendralaikis italų poetas Cino da Pistoia buvo parašęs „canzona“ jam suraminti. Jis Dantę giliai atjautė, nes patsai apimtas meilės vienai moteriai, virto poetu. Šis Dantės skausmas Beatricėi mirus panardino jį į tokį nusiminimą, kad jo giminės ir draugai pradėjo bijoti, kad jis neišprotėtų ar nemirtų. Savim nesirūpindamas, dienas naktis verkdamas, jis taip sublogo, kad vos tegalima buvo jį atpažinti. Artimieji pradėjo jam patarinėti vedybas galvodami, kad toji gyvenimo atmaina jį suramins. Dantė ilgai spyrėsi, nesutiko, kol pagaliau vedė jam giminį parinktą mergaitę.

Dantės meilė Beatricėi ypač užsitarnauja didžiosios meilės vardo, nes atrodo, kad visoje pasaulio literatūroje niekas taip neišaukštino mylimos moters, kaip jisai savo kūryboje. Anot G. Papini, Dantė Beatricę suangelino ir ją taip kilniai pavaizdavo, kad į ją vos galima drįsti pažvelgti. Jis ją taip iškėlė ir išgarbino, kaip jokia kita moteris po Marijos nebuvo iškelta ir pagarbinta. Visa Dantės kūryba, anot G. Papini, taip Beatricės pilna, kad išmesti iš tos kūrybos ją būtų tas pats, kaip atskirti šviesą nuo saulės. Kitaip tariant, kaip nėra saulės be šviesos, taip ir išbraukus iš Dantės gyvenimo Beatricę, nebeliktų tokios jo literatūrinės kūrybos, kurią jis yra palikęs pasauliui.

Įsimąstydami į „Dieviškos komedijos“ turinį, į tą didžiausią poetinį krikščionybės veikalą, ir į tą centrinį Dantės gyvenimo faktą — jo meilę Beatricėi, įvairūs mąstytojai stengėsi tą meilę visokeriopu atžvilgiu

išgvildinti. Čia tegalime tik prisiminti, kad toji platoniška, grynai dvasinė, meilė paruošė jį aukštesniam krikščionybės pažinimui, išreikštam jojo pagrindiniam kūrinyje. Juk Dantės „Dieviškoji komedija“ yra savotiška „Summa Theologica“ (tariant šv. Tomo Akviniečio žodžiais), kad ir išreikšta poetiniu būdu. Štai kodėl, anot tų mąstytojų, Beatricė atstovauja teologiją, nes vadovaudama „Dieviškoje komedijoje“ Dantės kelionei po dangų, ji aiškina jam antgamtinio pasaulio paslaptis. Tariant šių laikų sąvokomis, Dantės meilė Beatricėi nuvedė jį į antgamtinę Dievo meilę.

Rusų gi tremties rašytojas D. S. Merežkovskis savo knygoje „Dantės gyvenimas“ sako: „Dantės meilė Beatricėi... yra didžiausias žmogiškos širdies ilgesys, kuris žemės tremtyje ilgėjosi dangiškos tėvynės“. Tad, anot jo, ilgėdamasis žemiškosios meilės, žmogus, kad ir nesąmoningai, tačiau tikrai ilgiasi Dievo.

Dantės meilė, kuri jį išgarsino ir kuri jį įkvėpė sukurti tokį veikalą kaip „Dieviškoji komedija“, per kurį jis liko įamžintas istorijoje — ar tokia meilė nėra didžioji meilė?!

Dantė mirė 1321 m. rugsėjo 13 d. Ravenoje, Italijoje. Jo palaikai ir šiandien tenai randasi.

PETRARCA IR LAURA

Petrarca Francesco, gimęs 1304 m. Arezzo mieste, Italijoje, yra žymiausias po Dantės viduramžių poetas. Jis ypač išgarsėjo savo meile Laurai ir tą meilę skelbiančiais poetiniais kūriniais. Jo „Canzoniere“ rinkinyje telpa apie 400 eilėraščių, daugiausia sonetų, kuriais jis gėrėsi mylimos Lauros išorine išvaizda ir ją garbina. Tasai garbinimas, net dievinimas aiškėja ir jo elgesyje, nes ją sutikęs jis vos drįsdavo pakelti akis į ją. Kai sykį jis pakėlė jos pamestą pirštinaitę, tai virto dideliu įvykiu jo gyvenime ir verta medžiaga jo kūrybai. O tačiau, nors mylima, bet ji buvo jam tolima, nes ištėkėjusi, vaikų motina ir todėl labai atsargi jo atžvilgiu, neduodama jam jokios vilties priartėti. Dar jai gyvai esant, jo meilė jai tęsėsi 21 metus; o jai mirus, liko vienpusiška ir grynai dvasinė, tačiau, kaip jo poezi-

ja rodo, gili ir stipri. Tai viskas įvyko Avignono mieste (šiuo metu Prancūzijos teritorijoje).

Visokius samprotavimus ir spėjimus, ar Laura nėra vien jo vaizduotės, jo idealios galingos meilės išraiška, paneigia ant vienos jo skaitytos knygos įrišimo vidaus du paties Petrarkos ranka padaryti įrašai, kurie liudija Lauros istoriškumą ir jo meilės objektyvumą. Toji knyga šiandien randasi Milano Ambrozijaus bibliotekoje - muziejuje. Pirmasis tų įrašų yra šis: "Laura, garsi savo dorybėmis, mano poezijos išgarbinta, pirmą sykį pasirodė mano akims 1327 metų balandžio 6 dienos rytą šv. Klaros bažnyčioje Avignone". Tarp kitko čia verta įterpti, kad šio susitikimo ar tik pamatymo metines jis šventė kasmet savo dvasioje. Toje pačioje knygoje randamas ir kitas jo įrašas apie Lauros mirtį. Šis įrašas skamba šitaip: "1348 metų balandžio 6 dieną Laura mirė Avignone. Buvau tada Veronoje ir nenujaučiau savo nelaimės. Tą gedulingą žinią man pranešė draugas laišku. Gražus mylimosios kūnas liko palaidotas Pranciškonų bažnyčioje jos mirties dienos vakare. Jos dvasia, mano giliu įsitikinimu, grįžo į dangų, iš kurio buvo atėjusi". Tad 21 metus jis ją mylėjo čia žemėje gyvą, o po to jis liūdėjo dėl jos, mirusios. Tie 21 metai buvo užpildyti svajonių, ilgesio, pripuolamų trumpų susitikimų, pažvelgimų... Artimesnio bendravimo ar jų apčiuopiamesnio sąlyčio istorija nežino. Jis tik kalbėjo į ją pats vienas savo poezija, sonetais, ta savo "Canzonere" pavadintu rinkiniu, kuris, anot mūsų enciklopedijos, buvo "jo meilės poetinis dienoraštis". Tame rinkinyje jis vaizduoja tos tragiškos meilės sukeltą jo išvidinį sąmyšį, tą kančios bei džiaugsmo kaitaliojimąsi ir tą vidaus drąskymąsi, kurio pasėkoje, anot vieno rašytojo, jo meilė virsta jam "gyva mirtim ir džiaugsmingu nusiminimu". Didelis Petrarkos gerbėjas prancūzų poetas A. de Lamartine žavėjosi jo didžiąja meile Laurai. Jisai tarp kitko kalba ir apie idealią, anot jo, Petrarkos mirtį, kuris buvo rastas miręs, su galva, padėta ant savo knygos, ir lūpomis, prispaustomis prie Lauros vardo, tartum, jo žodžiais tariant, jo gyvenimas būtų išgaravęs tam bučinyje svajonei.

Ar tokia meilė, kuriai jis didžiąją gyvenimo dalį vienpusiškai pašventė ir kurią įamžino tokiu gausiu poezijos rinkiniu, neturi teisės vadintis didžiąja meile?

Petrarka mirė 1374 m. Jo atminimui Notre Dame des Doms katedroje Avignone yra pastatytas paminklas. Tam pačiam mieste randasi ir Petrarkos muziejus.

PAULE REGNIER IR PAUL DROUOT

1950 m. gruodžio 6 d. iš šio pasaulio tragiškai pasišalino tikinti ir praktikuojanti prancūzų katalikų rašytoja Paule Regnier, kurią sugniuždė jos vienašališkos didžiosios meilės kančia. Visos eilės romanų, nagrinėjančių meilės problemą ir jos tragiškumą, autorė už savo "L'Abbaye d'Évolayne" (vokiečių vert. "Das enterbte Hertz" — Nustojusi paveldėjimo širdis), gavo Prancūzų Akademijos aukščiausią literatūros premiją ir dar antrą "Feminos" premiją. Pagarsėjusi savo veikalu apie kančią "La Face voilée, Essai sur le Douleur" (Pridengtas vualiu veidas), laikomu jos labiausiai subrendusiu kūriniu, ji paliko dar ir didelį dienoraštį "Journal intime", atspausdintą jai mirus. Ji pradėjo šį dienoraštį rašyti 1921 m., o baigė kelias dienas prieš mirtį 1950 m. lapkričio 30 d. Kaip visoje jos kūryboje, taip ypač jos dienoraštyje atsispindi jos gyvenimo tragedija.

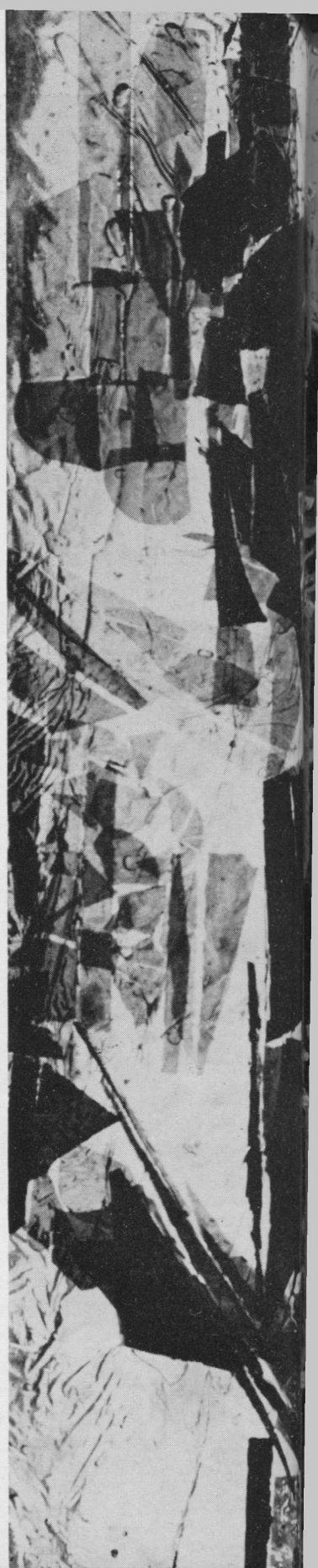
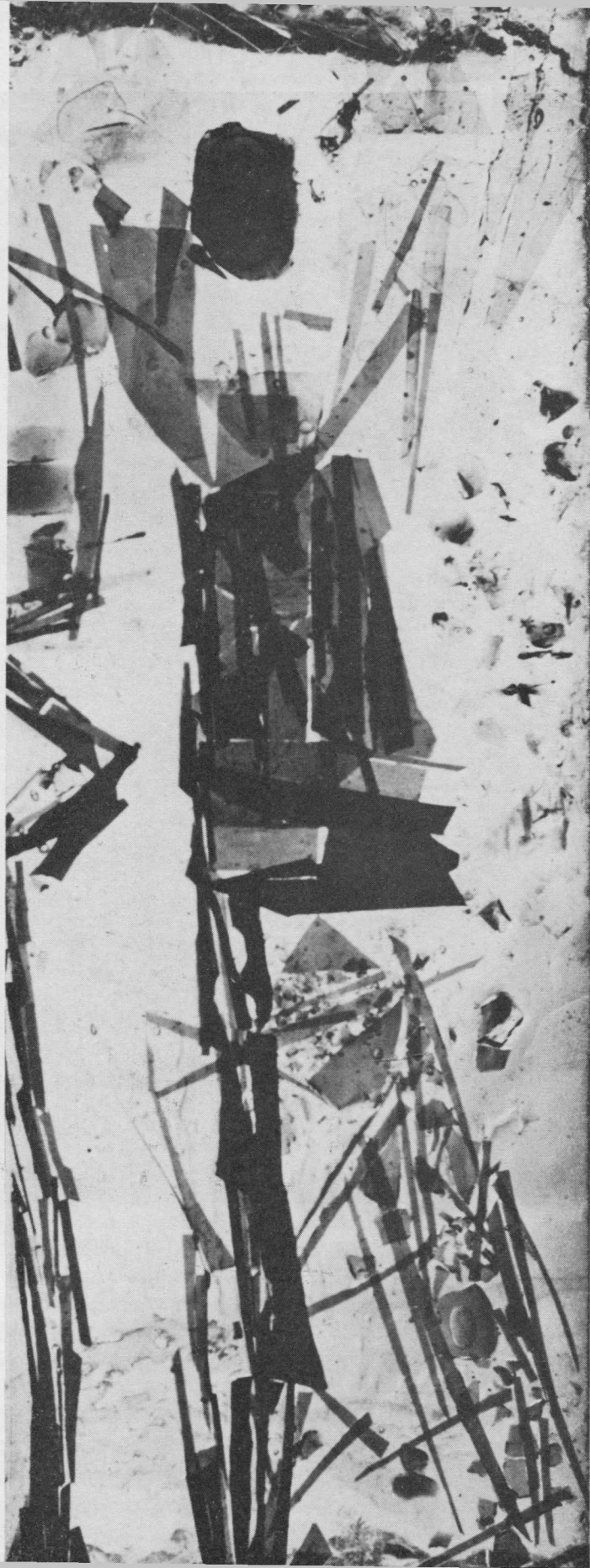
Paulė gimė 1890 m. birželio 19 d. Fontainebleau (netoli Paryžiaus). Turėdama aštuoniolika metų, ji įsimyli į Paul Drouot. Tai buvo didžiosios ir labai tragiškos jos meilės pradžia, kuri tęsėsi jos visą gyvenimą. Jos meilė tikrai buvo didžioji, nes be galo intensyvi (įtempta ir naši), nes, dar jam gyvam esant, "kiekvienas jo žodis buvo jai šviesa, o jo laišakai — jos maldos" (Z. Maurina). Jai atrodė, kad tais pačiais jausmais ir jis liepsnoja. Kilus Pirmajam Pasauliniam karui, Paul Drouot mobilizuojamas ir 1915 m. krinta mūšio lauke. Jam žuvus ir jai pasinėrus begaliniam skausme, jos kančia virsta nepakenčiama, kai 1922 m. jai pripuolamai iš surastų vienos moters laiško, adresuoto mirusiajam, paaiškėja, kad jis mylėjo tą kitą, o ne ją. Tas nepakenčiamas skausmas, nepasiduodamas laiko gydymui, tvėrė 28 metus iki pat jos mirties.

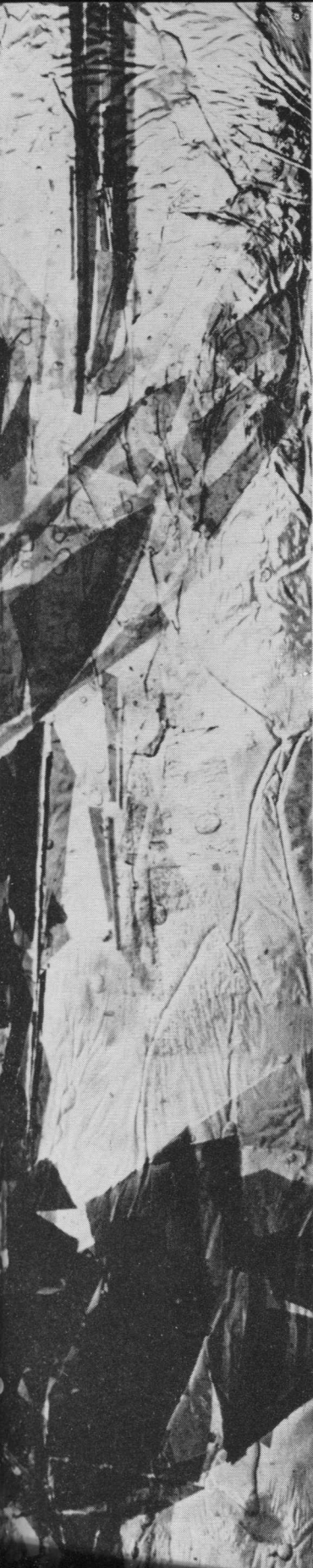
(Nukelta i 69 puslapį.)

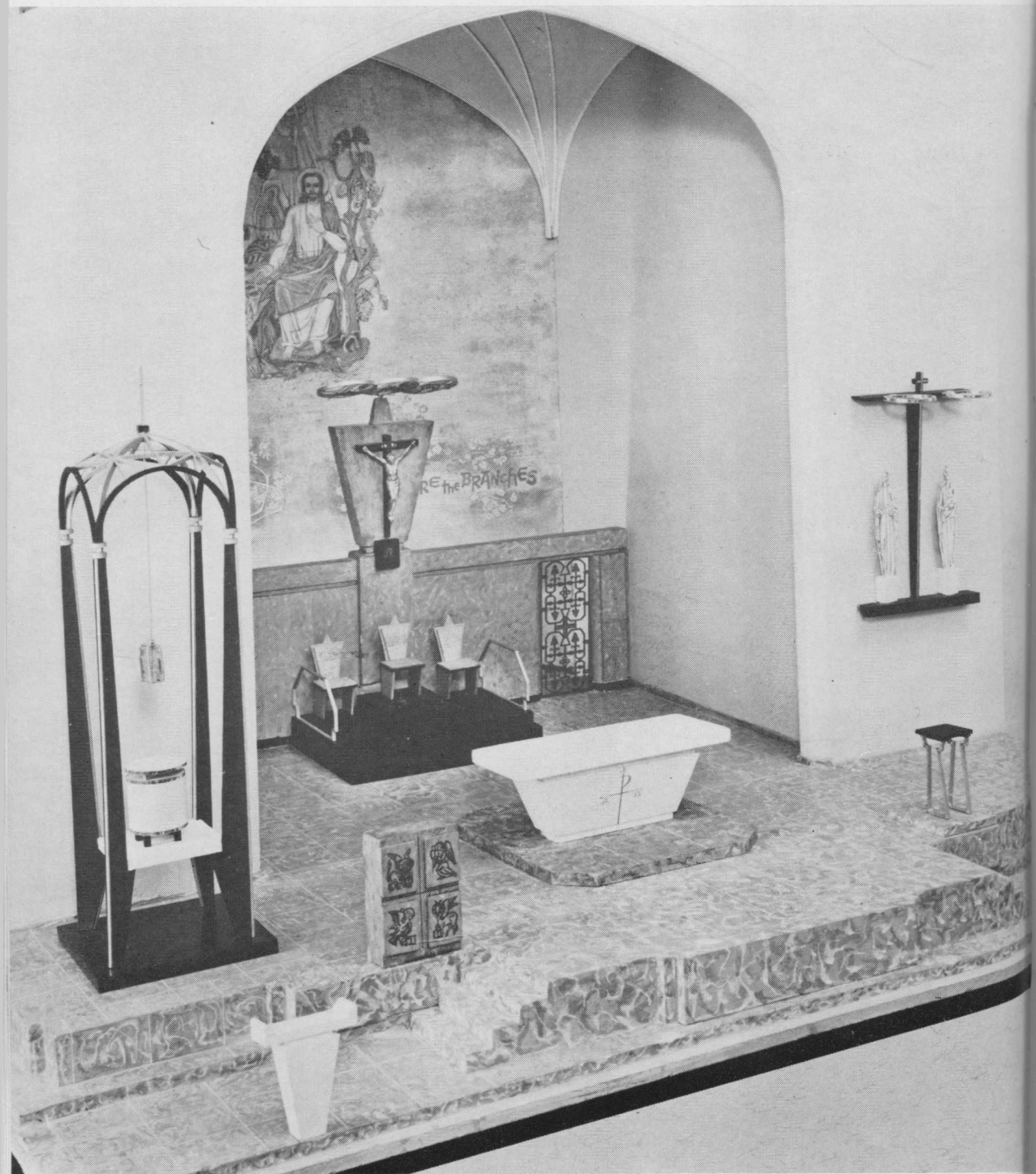


Mēnulis apgaulēs (nuotrauka Algimanto Kezio, S. J.)

66, 67, 77 ir 79 psl. — Jurgis Daugvila. Stiklo ir plastikos eksperimentas.







KATALIKU BAŽNYČIOS atsinaujinimas pirmoje eilėje paliečia jos narių dvasią, žvilgsnį ir kitus vidinius nusistatymus. Visgi toji vidinė dvasia negali nepaliesiti ir išorinių formų — ne tik Bažnyčios institucinės, bet net ir jos pastatų struktūros. Pamaldoms skirti pastatai keičiami pagal naujas liturgines apeigas. Šio puslapio iliustracijoje matome vieno Čikagos apylinkių pavyzdinio religinės architektūros

Paulės dienoraštyje rašoma, kad toji vienpusiška meilė virto tragiška kančia, paaiškęjus tam apgavimui ir apsigavimui, kad ji niekada ir niekeno nebuvo gyvenime mylima. Atskleidžiamas jos vidaus blaškymasis tarp nusivylimo meile apskritai bei atsiribojimo nuo jos. Iš antros pusės ją vis kankina meilė jam, kurio ji negali pamiršti ir kuris neišnyksta iš jos sąmonės. Tasai dienoraštis įtikina, kad ji mylėjo didžiąją meile. Pasklaidykime ją.

“Aš dar nežinau, ar tave, mano Dieve, myliu, bet aš bent tai žinau, kad nieko kito daugiau nemyliu kaip tave. Lūžis, kuris įvyko manyje prieš keturius mėnesius, kai tuos laiškus suradau, yra galutinis. Iš visos meilės, kuri mano gyvenimą sudraskė, man lieka tik atsiminimas apie pasibaisėtiną apgavimą. Aš nuolat kenčiu dėl šito. Aš dar dažnai verkiu dėl to. Bet tarp Pauliaus ir manęs viskas pasibaigė. Aš net nustoju to liepsnojančio troškimo jį kada nors anapus surasti” — taip ji įtaigoja sa-

paminklo, dail. A. Valeškos meno studijos restauruotos šv. Filomenos bažnyčios sanktuarijos modelį. Šiai bažnyčiai padaryti sekantys stambesnieji pakeitimai: 1) didysis altorius perkeltas į priekį, pratešiant sanktuarijos platformą vestuvių, laidotuvių ir kitoms apeigoms; 2) frontinė siena altoriaus užpakalyje, užmūrijus mažą langą, padengtą mozaika, vaizduojančia Jėzų Kristų, prikeliantį žmoniją išganymui; 3) kairinėje sanktuarijos pusėje (kurios nuotraukoj nematyti), iškirtus sieną, įstatytas didelis Kristaus kančios stilizuotus simbolius vaizduojas vitražas, skirtas suteikti sanktuarijai šviesos ir mistinės nuotaikos; 4) šoniniai altoriai nuimti; 5) šv. Marijos skulptūra perkelta iš kairės pusės į dešinę, šalia šv. Juozapo, sujungiant juos stilizuotu kryžiumi ir sudarant kompoziciją, simbolizuojančią šeimą ar jungtuves; 6) buvusiojo didžiojo altoriaus vietoj įtaisyta sedilija atsisėsti šv. Mišių celebrantams; 7) tabernakulis perkeltas kairėn (evangelijos pusėn), pastatant jam specialų juodo medžio ir aukso kupolą-koplytėlę su spalvotų akmenų įrengtu apšvietimu: šios koplytėlės tikslas buvo suteikti tabernakuliui atitinkamą pagarbą vietą, kurią tikintieji galėtų lankyti ir ne pamaldų metu; 8) komunijos grotelės nuimtos ir jų vietoj padarytas mažas pakauštinimas.

ve, norėdama pakirsti savos kančios šaknis (1922 X 22). O tačiau praslinkus ir trims metams po tų žodžių, jos meilė jam nenyksta. Štai jos nuostabūs didžiosios meilės žodžiai: “Aš, kuri dabar žinau, kaip neturtingas bei vargingas gyvenimas ir kaip brangi yra meilė, nors ji būtų lygi pragaro kančiai; kuri dabar žinau, kaip vertingas yra žmogus, kuris sutinka mūsų gyvenime dalyvauti, kad ir vien tam, kad jį sugriautų — jei jis dar gyventų, kaip mokėčiau aš dabar jį mylėti!... Jis turi tokią galią ant manęs, kad aš jį po dešimties metų, mano Dieve, vis dar myliu” (1925 V 7). Tartum papildydama, kas čia pasakyta, ji po metų daro išvadą: “Niekada nejaučiama vertės to, ką turime, o tik tai to, ką prarandame. Nejaučiama savo turėjimo pilnybės, o tik tai tuštumą jį praradus” (1926 VI 6). Praslinkus pusmečiui tas pats didžiosios meilės jausmas ją laiko savo valdžioje: “Aš jį nuolat myliu ir nuolat visa mano būtybė išliepsnoja, kai apie jį galvoju”. O tačiau kančia taip didelė, kad ji užbaigia žodžiais: “Lai Dievas saugo mane nuo kitos meilės” (30. I. 27).

Jos širdis ilgisi meilės ir vėl skausmas ją nusmelkia pagalvojus, kad ji niekeno nebuvo mylima ir todėl, anot jos, būtų buvę jai geriau, jei ji būtų mažą mirusi, kai dar nieko nežinojo (1928 III 20). Laikas bėga, o iš meilės jam ji išsilaisvinti negali: “Niekas negali man pasidaryti tuo, kuo jis buvo, nes mano meilė jam, kaip sakoma, buvo man tėviškė. Mano širdis virto dabar šaltu ledu, ji nepajėgi bet kuriam žmogui suplakti, bet ji plaka jam, kaip ir prieš dvidešimt metų, ir vis mano kūnas ir siela nuolat tirpsta, kai jo paveikslas kyla prieš mane” (1928 VI 9). Ir vėl ji ramina save, kad jau nauja kančia jos nepalies, nes “aš nepriklausau daugiau nuo žmogaus, kuris keičiasi, kuris gali apvilti ar mirti” (1928 IX 8).

Keturiolika metų praslinkus nuo mirties to, kurį ji mylėjo, Paulė Regnier vyksta kelių valandų kelionėn, kad aplankyti jo kapą. Sujaudinta jina teisina jį: “Mūsų širdis yra silpna ir visada ateina akimirka, kai ir ištikimiausias žmogus apvilia. Ką turiu pasakyti: aš jį vis myliu! Jis galėtų rytoj gy-

Jauskis Kaip Namie

FELJETONAS

Būdavo Lietuvoje — nueini į svečius ir tepi sviestą ant duonos pagal piršto storumą. Šeimininkė uždeda tau ranką ant pečių, glosto ir kalba:

— Ale valgyk, broleli, valgyk. Tik tu valgyk. Valgyk kaip namie!

Ir tu pradedi jausti, kaip tau ausys ima kaisti. Namuose niekuomet taip storai neteipi sviesto. O kai tau pasako, valgyk kaip namie, — lyg tu girdėtumei, kad kas tau liepia nugrensti sviestą nuo duonos riekės iki voratinklio plonumo. Ir tu tai padarai.

Taigi, taip būdavo Lietuvoje. O čia, broleliai, kita istorija.

Nueinu kartą į kirpyklą. Plaukų kirpti. Ir ko aš ten daugiau galėčiau eiti! Tie plau-

kai, sakau, auga kaip numirėliui nagai. Lietuvoje, būdavo, eini kartą į savaitę nuskirpti ir tai per retai, o čia — kartą į metų ketvirtį, ir tai per daug.

Susnūdęs žmogiukas pašoko ir pakišo man kėdę. Apsidžiaugė, lyg žuvį pagavęs ant meškerės.

— Trumpai, ar ilgai? — klausia jis.

— Koks keistas klausimas! — galvoju. Tikrai diplomatiškas. Toks suktas. Ir suprask tu, žmogau, ko jis nori! Ar jis nori ilgai mane kirpti ir man plaukų nenukirpti, ar nori trumpai kirpti ir vistiek ilgus plaukus palikti!

— Kirpk, kaip moki! — irgi diplomatiškai atsakau.

Jie mylėjo didžiąja meile (atkelta iš 69 puslapio)

vas grįžti, jis mane vėl rastų tokią, kokią pažino, jis galėtų vėl mano gyvenime užimti tą pačią vietą, pirmą vietą, kurią turėjo" (1929. VI. 14).

Užėjus naujoms skausmo bangoms, ji ramina save samprotaudama, kad, jei jos gyvenimas būtų su mylimuoju susijungęs, tada jų meilė būtų žuvusi nesusipratimuose ir paskendusi neatšaukiamų, bet ištartų žodžių atsiminimuose. Anot jos, tik meilė, kuri nėra įvykdyta, yra tverminga ir nuo žmogaus dvasiniai nutolstama, kai prie jo per daug priartėjama. Ji norėtų pasidaryti nejautri, norėtų atbukti, kad kančios nejaustų.

Netrukus ji vėl teisina jį, save ir savo meilę, ieškodama tos kančios įprasminimo. Ji rašo: "Jis neįžengė į mano gyvenimą vien tam, kad neštų man kančią ir aš netuščiau jį mylėjau, nes toji meilė yra vienintelė šviesa, kuri man buvo suteikta ir su kuria aš įžengsiu amžinybėn" (1930 X 13).

Ir taip kaitaliojasi Paulės jausmai, tačiau

vis girdima pirmuoju smuiku grojanti jos didžiosios meilės melodija. Ji dar kankinasi 20 metų ir, sulaukusi 60 metų, kančios sunaikinta ir jos nepakeldama, savanoriai pasišalina iš gyvenimo.

Kas galėtų sakyti, kad toji meilė nėra didžioji, kuri, nežiūrint nepalankiausių ir skaudžiausių aplinkybių, tęsėsi 40 su viršum metų, ir tai degdama tokia galinga ir karšta liepsna, kad mylinčios gyvenimą sugedino? Tai meilė, kuri tęsėsi 35 metus mylimam žmogui mirus ir jų skaičiuje telpa tie 28 metai, kai jai paaiškėjo, kad ji nebuvo mylima. Ar daug šiandien atsiras tokių, kurie tiek metų galėtų vienaspusiškai mylėti?

Vienapusė didžioji meilė, visą savo net ir teisėtą egoizmą paaukojusi ant meilės altoriaus ir iš tos meilės nieko sau nelaimėdama kaip vien tik kančią, geriausiai pa-vaizduoja, kas yra didžioji meilė, kuo ji skiriasi nuo eilinės.

— Aha! — linktelėjo jis galva, vadinas, suprato ir pradėjo po vieną plauką man pešioti. Aš matau, kad jis turi laiko. Jis gali po vieną plauką kirpti ir per dieną mane apkirpti ir valandinį atlyginimą paimti.

— Gerai, — sakau sau, — aš mokėsiu tau tik už galvą! — Ir pasileidžiu plaukų kirpimo idilijon.

Kirpėjas slampinėja aplink, glosto man plaukus ir kirbina paausiais. Šilta, gera ir nuobodu. Ir tu susilaikyk nesusnūdęs! Bet kaip tu snausi, kada tavo kojos šunta prakaite! Ir panūdau batus nusimauti. Turiu gi tokią silpnybę (o kas jos neturi!): kur tik nueinu į svečius, tuojau numaunu sau batus. Ir paleidžiu "deodorant" kambarin. Išvėdinu batus ir išdžiovinu kojines! Jos taip prakaituoja!

— Kažin, ar aš galėčiau batus nusiauti? — dėl visa ko klausiu kirpėją.

— Ale prašau! Jauskis kaip namie! — atsako jis.

Ir aš nusiaunu. O paskum galvoju, ko man trūksta, kad aš galėčiau pasijausti kaip namie. Ir prisiminiau Zarasus. O būdavo aera! Išeinu, būdavo, iš bankelio darbo metu į kirpyklą ir prasėdžiu pusę dienos. Ir tau iš algos neišskaito, ir darbo metu plaukus apskerpi. O malonumas! Kirpėjas tau tik plaukus šiurena, o palei kojas katinas alaustosi. Toks šiltas, švelnus ir minkštas! Taiqi — katino trūksta!

— O katino ar neturi? — klausiu kirpėją.

— Katino?! O kam to katino? — nustebo kirpėjas.

— Kad galėčiau pasijausti kaip namie, — atsakau jam.

Ir jis, iškišęs pro langą galvą, švilptelia:

— Ei, Džimi, pagauk katę!

— Katę! — girdžiu jauną balsą, nubėgantį gatvės link.

Ir po poros minučių įeina apskretęs vaikas su dar labiau nusususia kate. Jis ją paglosto ir padeda man po kojomis. Bet kur tau! Katė, ar katinas, kas jį žino, tik suknerkė — ir pro langą! Kelios stiklinės, su skystimu stovėjusios lange, skimbtelejė ir išnyko.

— Ta kvaila, pagauk kitą! — paliepia kirpėjas. Jau kas užsakyta, turi būti ir įvykdyta. Toks rūpestingas jis savo klientams.

Ir vaikas atnešė kitą katę. Ši tikrai ne tokia kvaila. Ir jauki, ir katiškai meili. Ir purpsi, ir glaustosi, ir atnešto pieno laka. Ir dabar aš pasijutau tikrai kaip Lietuvoje: ir šilta, ir gera, ir snaudu!

... Ir kai aš nubundu — padėtis ta pati: kirpėjas snaudžia, katė parpsi, tokia gi valanda be rūpesčio stojo.

— Ar jau? — klausia mane kirpėjas ir pasižiūri į laikrodį.

— Jau! — atsakau lygiai tokiu pat tonu ir pasižiūriu į kainaraštį. Eilinėmis dienomis galvos apkirpimas — \$1.75, šeštadieniais — \$2.00. Tokia unijų taksas.

Aš išimu du dolerius ir bruku jam į saują. Tegū, sakau, geras žmogus — ir katę atnešė ir kojines leido išdžiovinti. Dvidešimts penki centai mažas pinigai, o jam bus magaryčių. Eilinė gi savaitės diena!

Kirpėjas atgniaužė saują, išlygino suglamžytus žaliukus ir, prišokęs prie manęs, sulauko:

— Tamstele, dar trūksta! Tamsta miegojai valandą ir trisdešimts penkias minutes. Per tą laiką aš būčiau galėjęs nukirpti mažų mažiausia tris galvas. Kiekviena galva — po \$1.75. Už tris galvas — \$5.25. Kaip iš tamstos, tik keturis... — skaičiuoja jis vienu atsikvėpimu.

— Juk tamsta dykas sėdėjai per tą laiką, kaip tatai gali mano vieną galvą paskaityti už tris? — pradėjau širsti. O jis:

— Matai, tamstele, kai aš nedirbu, už mane dirba ši kėdė. O tamsta toje kėdėje sėdėjai ir snaudei...

— Tai ką! Sakysi, ir už katę turiu tau mokėti! — jau nebejuokais kalbu.

— Taip, ir už katę! — kalba jis nemirkėdamas. — Net ir už dvi...

Ir pradėjo jis man skaičiuoti, kiek viena katė jam atsejo, kiek kita, kiek stiklinės kaštavo ir kiek pienas...

— Ar mokėsi grynais, ar kreditan? — klausia jis mane, atkišdamas sąskaitą. Ir aš apmokėjau. Pabūgau, kad jis nepasiųstų darbovietėn neapmokėtos sąskaitos. Tada, broleliai, dingęs! Darbo ir pinigų netenki!

Štai tau ir jauskis kaip namie! Ir jei jums kas sakytų "jauskis kaip namie!" — broleliai, netikėkite. Gal kur kitur — Lietuvoje, bet ne Amerikoje!

● Bažnyčios naujos įstaigos pasauliečiams, taikai ir teisingumui

Sausio 6 d. popiežius Paulius VI savo dekretu "Catholicam Christi Ecclesiam" įkūrė dvi naujas įstaigas: Tarybą Pasauliečiams ir Popiežiškąją Komisiją Teisingumui ir Taikos Studijoms. Abi įstaigos minimos Vatikano II susirinkimo nutarimuose — pasauliečiams taryba dekrete apie pasauliečių apaštalavimą, gi komisija taikai — pastoracinėje konstitucijoje "Bažnyčia dabartiniame pasaulyje". Šios dvi įstaigos juridškai yra viena nuo kitos nepriklausomos, tačiau abi turi tą patį pirmininką — Quebeco kardinolą Maurice Roy ir tą patį vicepirmininką — vysk. Alberto Castelli, anksčiau buvusį Italijos vyskupų konferencijos sekretorių.

Pasauliečių Tarybos sekretoriumi paskirtas prel. Achille Glorieux; jo pavaduotojai — du pasauliečiai, Rosemary Goldie (australietė, Pastovaus Komiteto Tarptautiniams Pasauliečių Apaštalavimo Kongresams sekretorė) ir Mieczyslaw de Habucht (Tarptautinių Katalikų Organizacijų Konferencijos sekretorius).

Pasauliečių Taryboje vienintelis amerikietis narys yra Martin Work, JAV Krašto Katalikų Vyrų Tarybos (NCCM) direktorius. Teisingumo ir Taikos Komisijai priklauso dar du amerikiečiai: James Norris, Katalikų Šalpos Tarybos direktoriaus asistentas ir prel. Luigi Ligutti, dabartinis Vatikano stebėtojas Jungtinių Tautų Maisto ir Žemės Ūkio Organizacijoje.

Pasauliečių Tarybai skiriami keturi tikslai: 1) skatinti ir derinti pasauliečių apaštalavimą tarptautinėje plotmėje, 2) talkinti hierarchijai patarimais ir padėti pasauliečiams apašta-

lavimo darbe, 3) skatinti pasauliečių luomo doktrines studijas ir 4) įkurti dokumentacijos centrą, kuriame būtų telkiama medžiaga apie pasauliečių formavimą.

Teisingumo ir Taikos Komisijos tikslai yra sekantys: 1) surinkti ir paruošti dokumentus apie pagrindines mokslo ir technikos studijas išsivystymo srityje, 2) studijuoti problemas valstybių išsivystymo ir taikos srityse, 3) perduoti studijų rezultatus visoms Bažnyčios organizacijoms, kurios šiomis problemomis domisi, ir 4) sudaryti ryšius tarp visų Bažnyčios įstaigų, kurios dirba šioje srityje.

● Universitetai perduodami pasauliečiams

St. Louis priemiestyje esanti Websterio Kolegija sausio viduryje pateko į pirmuosius JAV katalikų laikraščių puslapius. Šioji kolegija, įkurta Loretto seserų kongregacijos 1915 m., bus perduota patikėtinių tarybai, kurią sudarys pasauliečiai. Panašiai žada padaryti ir Šventojo Kryžiaus vienuolynas su savo veda mu Portlando Universitetu, Portlande, Oregone. Svarstomos galimybės perduoti pasauliečių patikėtinių taryboms ir Notre Dame bei Fordhamo universitetus.

Kokios šių pasikeitimų priežastys? Jų yra daug. Pirmoji yra finansinė: augantiems universitetams reikalinga neįtikėtinai daug pinigų jų augimo tempui palaikyti (pvz. Portlando Universitetas turi palyginamai mažą skaičių studentų — 1,861 ir 20 milijonų dolerių nuosavybės; metinis biudžetas gi turėtų siekti kelis milijonus). Iš kitos pusės, JAV teismų sprendimai rodo, kad JAV federalinė parama aukštesniosioms mokslo įstaigoms, kuri ateinan-

čiais metais bus ypač naudinga ir reikalinga, su bažnyčiomis susirišusias kolegijas ir universitetus pasieks tik su didelėmis kliūtimis. Tam užbėgama už akių jau dabar, perduodant universitetų tvarkymą pasauliečiams.

Kitos priežastys glūdi akademiniėje srityje: dauguma katalikų universitetų dėstytojų ir administratorių yra pasauliečiai — pavyzdžiui, Portlando Universitete iš 300 tik 40 yra Šv. Kryžiaus vienuolijos nariai, o Websterio Kolegijos 75% fakulteto sudaro pasauliečiai. Norima dėl to pasauliečiams duoti didesnę atsakomybę aukštųjų mokyklų tvarkyme, taip pat prisimenant, kad pasauliečiams įprastos akademinės laisvės reikalas paskutiniu laiku sunkiai derinasi su tradicine vienuolių tvarka ir atsakomybe.

● Žymiam teologui pasitraukus

Prieš pat Kalėdas spauda pranešė, kad Anglijos teologas kun. Charles Davis nusprendė palikti Katalikų Bažnyčią. Ši žinia sujaudino katalikus, nes jo pasitraukimas reiškė tą pati jiems, ką John Henry Newmanas perėjimas į Katalikų Bažnyčią reiškė anglikonams prieš šimtą metų. Newmanas (vėliau tapęs kardinolu) ir Davis yra patys pajėgiausi savo laiko anglų teologai; jų apsisprendimas gi sukasi apie tą patį klausimą — Katalikų Bažnyčios institucinę formą. Davis, pasitraukdamas iš Katalikų Bažnyčios, pareiškė, kad dabartinei Bažnyčios institucinei struktūrai nėra jokio pagrindo Šv. Rašte ir kad toji struktūra daro ją valdančius asmenis abejingus ir tiesai, ir žmogui.

Reakcija į Davis pasitraukimą yra įdomi daugeliu atžvilgių. Visų pirma pastebima, kad Davis nėra buvęs radikalus savo galvojimui: spaudoj jis buvo net pasisakęs prieš nekantriuosius, besipiktinančius Bažnyčios lėtai judančiu atsinaujinimu. Todėl kai kurie komentatoriai kelia mintį, kad dabartiniu laiku pasitraukti iš Bažnyčios labiau links tie, kurie tyli ir kaupia savyje kartėlių, negu tie, kurie išsako savo nusiminimą ir pyktį, tačiau nepraranda vilties.

Teologas Gregory Baum, komentuodamas Davio pasisakymą Londono žurnale „The Observer“, pastebi du dalykus: 1) kad jis sunkiai supranta Davio nurodytą pasitraukimo iš Bažnyčios priežastį — hierarchinę Bažnyčios struktūrą; juk Bažnyčia pirmoj vietoj yra bendruomenė, kurioj veikia Kristus, net jei ir hierarchija joje netinkamai atliktų savo užduotį — tad kodėl pasitraukti iš bendruomenės? (hie-

rarchinė gi Bažnyčios struktūra aiškiai nurodoma Šv. Rašte Kristaus apaštalu įgaliojimu; pvz. žr. Mt. 27, 16-20; Ap. d. 15, 24); 2) kad pats Davis pabrėžė, jog jo apsisprendimas palikti Bažnyčią yra grynai asmeninis, liečias tik jį patį; jis neragina kitų jį sekti.

Katalikų Bažnyčios reakcija Charles Davio atžvilgiu yra įdomi dar ir tuo: rodos, taip lengvai jį būtų galima ekskomunikuoti, apkaltinti išdavus Bažnyčią ir ją apkaltinus vien tik norint pridengti savo kunigystės pametimą ir vedybas. Tačiau vietoj ekskomunikos ir rekošetinių kaltinimų jam buvo parodyta pagarba jo teisei apsispręsti ir krikščioniška meilė jo asmeniui. Pavyzdžiu tepaimkime Didžiosios Britanijos hierarchijos primato arkivyskupo Heenan pastabą: „Jo sąžinė ir asmeniniai ryšiai yra jo paties reikalas. Geriausiai irodyti jam savo draugystę dabar galime melddami, kad Dievas vestų jį jo visuose darbuose“.

Ar šitokia reakcija neparodo Bažnyčios institucijos atstovus nesant jau taip visiškai „abėjingus žmogui“ — net ir paties Charles Davis atžvilgiu?

● Katekizmas — labiausiai perkamas

Kas girdėjo, kad per tris mėnesius būtų parduota 300,000 katekizmo egzempliorių? Ir dar suaugusiems! O tai atsitiko Olandijoje. 150 teologų paruošė naują katekizmą suaugusiems, kuris, nežiūrint jo dydžio — 624 puslapių, parduodamas kaip karštos bulvės.

Šis į labiausiai perkamų knygų tarpą patekęs katekizmas nenaudoja tradicinės klausimų-atsakymų formos. Jis skaitytojui atskleidžia Dievo santykius su žmonija kaip istorinę dramą, kuri dažnai kelia daugiau klausimų, negu duoda atsakymų. Katekizme priimamas žmogaus išsivystymas iš paprastesnių gyvūnų; „gimtoji nuodėmė“ aptariama ne kaip pirmųjų tėvų padaryta, paveldima nuodėmė, bet kaip kolektyvinė žmonijos kaltė, kurion gimstama; taip pat tvirtinama, kad be krikšto mirusiems kūdikiams „turi būti koks nors išganymo būdas“. Katekizmo autoriai naudoja paskutinių dešimtmečių Šv. Rašto tyrinėjimų duomenimis — tai ypač ryšku skyriuose apie Mariją ir Eucharistiją.

Olandų katekizmas jau verčiamas į šešias kalbas. Angliškąjį vertimą balandžio mėnesį atspausdins „Herder & Herder“. Ar nevertėtų jį, išvertus lietuviškai, atspausdinti kaip vieną iš knygų „Krikščionis pasaulyje“ serijoje?

● Ieškant ryšio ir prasmės didmiestyje

Čikagoje yra leidžiamas žurnalas "New City", kurio tikslas yra mėginti atrasti krikščioniška atsakymą žmonių problemoms didmiestyje. 1966 m. rugsėjo numeryje ypatingai įdomus straipsnis "In Search of Meaning", kurio autorius kun. Andrew M. Greeley, vienos parapijos vikaras ir kartu Krašto Nuomonių Tyrinėjimo Centro Čikagoje vyresnysis studijų direktorius.

Šiuo straipsniu kun. A. Greeley reaguoja į vieno protestanto teologo Harvey Cox mintis "The Secural City" knygoje. Toje knygoje Cox argumentuoja, kad krikščionis negali būti abejingas Žemiškajam Miestui — priešingai, kad krikščionio vieta šiuo metu kaip tik yra didžiųjų miestų kunkuliuojančiame gyvenime. Didmiesčio gyvenime Cox mato daug daugiau gero, negu ankstyvesnieji krikščionys mintytojai; todėl jis ragina Bažnyčią išlieti į miesto gyvenimą.

Greeley sutinka su Cox, kad miesto žmogus gyvena socialinėse aplinkybėse, kurios yra beveik visiškai skirtingos nuo jojo senelio, gyvenusio valstiečio gyvenimą. Kalbant vokiečių sociologų terminais, visuomenė pasikeitė iš "Gemeinschaft", tradicijomis tvarkomos genties bendruomenės, į "Gesellschaft", ekonominiu pagrindu organizuotos visuomenės, kurio apstu visuomeninių institucijų ir daugia-lypiškai besipinančių žmonių ryšių. Prieš du šimtus metų žmogus atsidūrė tokioje padėtyje, kad, palikdamas žemės ūkio visuomenę ir persikeldamas į miestą, jis galėjo kurti laisvesnį, sveikesnį, patogesnį ir intelektualiniai pilnesnį gyvenimą. Savaime suprantama, pereinant iš **Gemeinschaft** į **Gesellschaft**, buvo prarastos kai kurios vertybės, kurias dabartinis žmogus stengiasi vėl atgauti, tačiau Greeley pastebi, kad tik retas žmogus galvoja, jog permainos kaina buvusi per didelė.

Greeley teigia, kad paskutiniaisiais dešimtmečiais sociologai pastebėjo, jog **Gemeinschaft** nėra mirus ir mieste; ir čia daug kur išliko giminytės ryšių, stiprių tautinių bendruomenių, didelių draugystės ratų. Dabartinio laikotarpio personalistinis dinamizmas dar labiau pabrėžia bendruomenės reikalingumą. Šiuo laiku žmogus sąmoningai ieško sukurti bendruomenę. Jis nori ir laisvės, techninio įgudimo ir gėrybių gaušumo, kurie charakteringi **Gesellschaft** visuomenei, tačiau jis taip pat nori šilumos ir paramos, savo genties draugystės ir intymumo. Tokiu būdu ateina naujas laikotarpis, kuriame modernus žmogus, laisvai pasirinkdamas ar su kitais sutardamas, sukurs naujas gentis, kurios

industrinėje miesto bendruomenėje jam suteiks senųjų genčių duodamą draugystę ir lojalumą.

Kur tokioje visuomenėje yra religijos vieta? Greeley argumentuoja, kad žmogaus gyvenime religija turi dvi funkcijas — ji duoda prasmę ir riša žmones vienas prie kito. Abi funkcijos neatskiriamai susipynusios: mes pamatome žmogaus patirties ir būties prasmę tik kaip bendruomenės nariai. Modernus žmogus turi turėti religiją, bet tai nėra tas pats, kaip sakyti, kad reikalingos bažnyčios, kurios daugeliu atvejų nustojo duoti prasmę savo narių gyvenimui ir juos rišti. Todėl Greeley argumentuoja, kad šiandien bažnyčios vėl turi tapti religinės (t. y. — rišančios), kad jos turi teikti aktualią prasmę ir palaikantį ryšį miesto žmogui. Jei moderni bažnyčia nori padėti moderniam žmogui, ji turi duoti jam kiek galima daugiau priemonių, kurių pagalba jis galėtų suvienyti savo gyvenimo patirtį į vientisą reikšmės sistemą kartu su broliais, sudarančiais bičiulišką bendruomenę.

Nuo XVII-ojo šimtmečio pabaigos bažnyčios labai ryškiai liko neištikimos šiems tikslams. Tais laikais, kada naujos prasmės ir priklausymo formos buvo reikalingos, nes žmogaus gyvenimui buvo statomi nauji reikalavimai, bažnyčios atsuko nugarą pažangai bei vystymuisi ir pasitenkino senomis atgyvenusiomis formomis. Vietoj kad džiugiai sutiktų "Pasaulietinį miestą" kaip didžiąją iššauką ir progą, bažnyčios pasitenkino jį pasmerkkti. Užuo pastebėjusios, kad miestas savo prigimtimi atstovavo aukščiausias ir tauriausias žmonių aspiracijas pilnai žmogiškam gyvenimui, bažnyčios laužė sau rankas, pasibaisėdamos, ką miestas padarys tradicinei religijai.

Krikščionybė turi specialių problemų ir ypatingų progų mieste, nes ji savo prigimtimi yra pranašiška, t. y. nesuteikianti visiems laikams pilnai atbaigtą, sukiečiusią prasmę ir ryšius, bet reikalaujanti nuolatinės kelionės į jų gilesnį supratimą. Krikščionybė verčia žmones eiti į naujus prasmės ir ryšio derinius, labiau tinkančius žmogaus kelionei į galutinį tikslą. Didžioji paskutinių trijų šimtmečių tragedija krikščionybėje yra ta, kad šis dinamiškas, pranašiškas elementas buvo užmirštas. Religinė tradicija, kuri savo esme turėjo būti nudžiuginta miesto visuomenės augimo tempu, kuri savo prigimtimi turėjo būti tos pažangos priekyje, save sušaldė į sukiečiusias vienos kultūros formas ir visiškai pamiršo, kad ji gali sau būti ištikima tikrai tada, kai ji yra piligrimų liaudis. Jei dabartinis atsinaujinimas Katalikų Bažnyčioje turi reikšmę, tai ta reikšmė yra dar kartą atrasti krikščioniškoje tradicijoje tą visiškai nepamainomą dinamiškąjį elementą. A.L.



MŪSŲ JUBILIEJINIAI 1968 METAI

Kas planuojama ir kas dar darytina

VACLOVAS KLEIZA

Neseniai vykusioje mūsų veiksmų konferencijoje Niujorke buvo aptartas Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo jubiliejinio 1968 metų veiklos planas. Tenka pasidžiaugti, kad pagaliau įvertinama planavimo reikšmė bei svarba tolimesnės ateities darbams. Ligi šiol to labai stokota lietuviškame išeivijos gyvenime. Planavimas rodo, jog pradedame perprasti pastovesnį išeivijos pobūdį ir tiksliau išvengiame dabartinę padėtį.

Ne tik vykdam, bet ir planuojant pasitaiko netikslumų. Manytume, jog vienu iš tokių netikslumų yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimo ir tautinių šokių šventės išskyrimas. Ar mūsų sąlygose dviejų didelių įvykių ruošimas atskirai nėra per daug didelė prabanga ir visuomenės apsunkinimas? Praeitį rodo, jog pajėgiame suruošti plataus masto šakrydžius bei susibūrimus. Tačiau per dažnas jų ruošimas ir perdidelis jų skaičius trumpame laiko periode susmulkina jų reikšmę.

Sekančiais metais veiksime dviem frontais. Vienas bus skirtas tinkamam mūsų bylos pristatymui svetimtaučių tarpe, o antras — prasmingiau to jubiliejaus iškėlimui mūsų pačių tarpe. PLB Seimą bei tautinių šokių šventę priskirtume prie antrojo. Vienaip ar kitaip žiūrint, tai mūsų vidaus reikalas, siekias sukelti gyvesnį entuziazmą bei nuotaikas jubiliejaus tekmeje. Todėl vertėtų galvoti tik apie vieną didelį šakrydį, į kurį suplauktų tūkstančiai lietuvių. Tai turėtų būti ne eilinis susivažiavimas ar kongresėlis. PLB Seimas jau savo esme iškyla aukščiau kasdienybės, nes tai viso lais-

vojo pasaulio lietuvių susibūrimas. Tautinių šokių šventė tokiame šakrydyje puikiai atstovautų mūsų tautinį meną. Tuos du momentus sujungus, mūsų visuomenė būtų tikrai didingos tautinės demonstracijos liudininke.

Tačiau norėtume siūlyti dar daugiau. PLB Seimas iškels daugiau organizacinį-studijinį momentą. Jis vyks kelias dienas. Tautinių šokių šventė reprezentuos liaudies meno polėkį. Ji vyks tik vienos dienos (sekmadienio) popietę. O kur paliekamas lietuvis kūrėjas? Kodėl nepagalvoti apie operos "Gražinos" pakartojimą šeštadienio vakare prieš tautinių šokių šventę? Čia būtų sąlygos Gražiną pamatyti visiems tiems, kurie nedalyvaus jos spektakliuose Čikagoje, š. m. gegužės mėn., o suvažiuos tūkstančiai lietuvių ne tik iš JAV, bet ir iš Kanados bei kitų kraštų. Jiems "Gražiną" reikėtų parodyti. Aišku, tas sudarys administracinių keblumų, bet praeitis jau yra įrodžiusi, jog sugebame atlikti didelius darbus.

Tokiu būdu savo viduje paminėtume jubiliejinis metus tikrai vertinga tautine demonstracija. PLB Seimas, opera "Gražina", tautinių šokių šventė, organizacinis - studijinis momentas, lietuvių kūrėjo iškėlimas ir tautinio meno pristatymas įprasmintų šį masinį lietuvių susibūrimą.

Pažvelgę į pateiktą darbų kalendorių, nerandame dar dviejų didelių įvykių, kurie vyks tų metų eigoje — tai jubiliejinę skautų stovyklą ir planuojama krepšinio rinktinės išvyka užsienin. Jie irgi yra verti mūsų visų dėmesio, nes tai bus dar du žiedai į tą didįjį vainiką.

Stebint užsibrėžtus planus, atrodo, jog didžiausia darbų dalis kris ant Lietuvių Bendruomenės pečių. Tas rodo, jog LB yra gyvybinės reikšmės junginys mūsų išeivijoje. Tenka džiaugtis LB vadovybių drąsa bei energija, o lietuviškąją visuomenę kviesti į talką jų užsimojimams.

Vaclovas Kleiza priklauso Pasaulio Lietuvių Bendruomenės JAV Centro valdybai ir yra "L. L." redakcinio kolektyvo narys, ypatingai besidomintis ir rašantis lietuvių išeivių visuomeniniais ir socialiniais klausimais.

GYVENIMO IŠMINTIS

PASISAVINTI PRISIKĖLIMO JĖGĄ

MICHEL QUOIST

Gavėnios proga spausdiname šias mintis apie atgailą iš pagarsėjusio prancūzų rašytojo Michel Quoist knygos "Reussir" (Siekti pasisekimo), kritikų vadinamos "Kristaus sekimo" knyga moderniems laikams. Ši knyga, kaip ir kitos to paties rašytojo, sulaukė daug laidų ir vertimų į daugelį kalbų. Michel Quoist rūpinasi religinį žmogaus gyvenimą pagilinti, prakalbėdamas į jį psichologiniai pedagoginiais aforizmais.

— A. G.

— Kai eini išpažinties, pirm visko galvoji: "Ką aš jam pasakysiu?"; po to: "Ką jis pagalvos?" ir pagaliau: "Ką jis man pasakys?" O pirmiausia galvok: "Su kuo aš susitiksiu, ką aš priimsiu?"

— Tu skiri daug dėmesio nuodėmėms, kurias pasakai, ir mažai Išganytojo meilei, kurią tu gausi.

— Jei Jėzus Kristus į pasaulį atėjo, jei jis kentėjo, jei mirė ir prisikėlė, tai visa įvyko nuodėmėms nugalėti.

— Kai tu atlieki išpažintį, kai priimi atgailos sakramentą, tu susitinki su Jėzumi Kristumi ir susijungi su juo — jo mirties ir prisikėlimo paslapyse.

— Per gimtąją nuodėmę žmonės atsiskyrė nuo Dievo ir vienas nuo kito. Per krikštą jie apsisprendė susijungti su Jėzumi — Išganytoju ir vėl tapo Tėvo vaikais ir broliais savytarpy.

— Kiekvieną kartą, kai priimi atgailos sakramentą, tu iš naujo apsisprendi už Jėzų Kristų, kai "vėl pasineri" savo krikšte ir tuo būdu sutrūkusius ar atspalaidavusius ryšius su savo Tėvu ir savo broliais naujai sumezgi ar sustiprini.

— Kad kasdien atsikeltum, tu turi vis panaudoti energiją. Kad dirbtum, tu turi kasdien savo įrankių griebtis. Kad mylėtum,

tu turi kasdien naujai savęs atsižadėti. Deja, tavo nuodėmės atsižadėjimas ir tavo ryšys su Jėzumi Kristumi nėra galutiniai. Per atgailos sakramentą tu turi dažnai grįžti prie savo krikšto šaltinių, kad vėl apsispręstum.

— Kodėl turiu atlikti išpažintį? Juk vėl tą patį darysiu! — Kaip tik dėl to ir turi ją atlikti, nes atgailos sakramentą priimti yra tas pats, kaip pasisavinti visą pergalingą Prisikėlimo jėgą. — Bet aš ją prarasiu! — ne, nes jei tu vėl kristumei, tai bent krisi keldamasis.

— Jėzaus Kristaus mirtimi laimėtas yra tavo nuodėmių atleidimas. Tad nereikia tau tą atleidimą nusipelnyti, tik vien laisva valia jį priimti.

— Tėvas laukė pražuvusio sūnaus, kad jam galėtų atleisti. Jam reikėjo, kad sūnus grįžtų. Dievui reikia tavęs, kad išganytų tavo širdį ir pasaulį.

— Kiekvienas gauna tiek meilės, kiek jo širdis gali apimti. Kiekvienas gauna tiek malonės, kiek jo siela gali panešti. Visiems suteikiamos tas pats neišsemiamas išganymas, bet žmogus tiek jam atsiveria, kiek jis pasiruošia.

— Juo labiau tu save laikai nusidėjėliu, juo daugiau tu kenti dėl savo meilės trūkumo ir juo labiau tu alksti atleidimo, tuo daugiau išganomosios malonės tu gausi.

— Kaip tu gali norėti matematikos uždaviniui surasti kitą sprendimą, jei dar prieš tai tau nepaaiškėjo įsibrovusi klaida? Kaip tu gali pasukti atgal, jei tau nėra paaiškėję, kad tu kelyje paklydai?

— Ant kryžiaus Jėzus Kristus prisiėmė visas tavo nuodėmes. Kadangi esi laisvas, tu turi jas perduoti jam savu noru šiandien.

— Tavo nuodėmės turi praeiti prieš tavo sąžinės akis, tu turi jas pažinti ir prisiimti,

kad galėtumėi jas tikrai Kristui-Išganytojui perduoti. Išpažintis — tai paslaptingas pasikeitimas! Tu perduodi visas savo nuodėmes Jėzui Kristui; jis dovanoja tau visą savo išganyką.

— Jei tu savo sąskaitas tikrini tik kartą metuose, tai savo klaidas labai sunkiai surasi. Jei savo sąžinę tyrinėji tik kartą metuose, tai niekada nesuseksi visų savo klaidų.

— Kai kurie žmonės yra kitiems našta, bet jie patys to nepastebi, nes jiems trūksta jausmo švelnumo. Jei tu savo klaidų nematai, tai dėl to, kad neesi užtenkamai atidus, bet ypač dėl to, kad tavo meilė nėra pakankamai gili.

— Kai nori tiksliai patikrinti savo sąžinę, turi pirmiausia atsistoti Dievo akivaizdoje; po to — savo paties akivaizdoje. Nuodėmių biauromą apspręs Dievas, o ne tu pats.

— Tik nuodugniai savo gyvenimą tirdamas galėsi geriau save pažinti. Kai suseki Jėzaus Kristaus kvietimus savo gyvenime, tada ir tavo pasipriešinimas jiems aiškiau matysis.

— Tu pastebi, ką esi blogo padaręs. Įdomakis ir tuo, ką gero esi apleidęs.

— Juo daugiau mylėsi, tuo labiau pastebėsi savo meilės trūkumus.

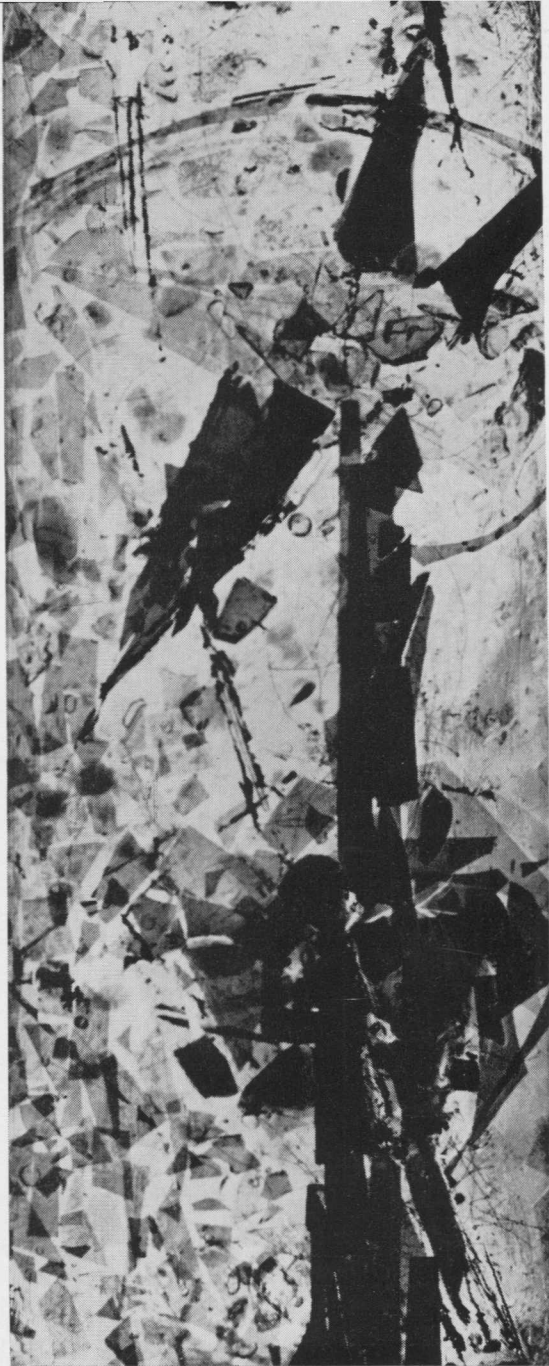
— Nuodėmė — tai nutrūkimas santykių su Dievu, bet ji taip pat ir nutrūkimas santykių su visais broliais Bažnyčioje. Tavo grįžimas negali būti slapstas įvykis tavo širdies gilumoje, bet jis yra atviras grįžimas į Bažnyčią.

— Ar atmesi turtą, jei ranka, kuri jį paduoda, tau nepatinka? Ką reiškia kunigo išorė? Jis savo rankose laiko Jėzaus Kristaus mirtį ir prisikėlimą.

— Gėris arba piktas vieno Bažnyčios nario širdyje veikia į visą kūną. Kai priimi atgailos sakramentą, tada visi tavo broliai naujai pražysta nekaltumu ir meile.

— Tie, kurie Apvaizdos plano dėka randasi betarpiai arti tavęs, jie pirmieji naudojausi tavo priimto sakramento palaima — tu perduodi jiems Kristų Išganytoją.

— Juo labiau rišiesi su savo aplinka atidumu jai, abipusiu pažinimu ir meile, tuo labiau per atgailos sakramentą galėsi nunešti tos aplinkos nuodėmes Kristui ir laimėti savai aplinkai Kristaus išganyką.



J. Daugvila. Stiklo ir plastikos eksperimentas.

— Jei tu išpažintį atlieki, nekovodamas prieš nuodėmę savyje ir pasaulyje, tu pikto nenugalėsi. Jei tu kovosi prieš pikta savyje ir pasaulyje, išpažinties neatlikdamas, nenugalėsi. Juk vienintelis, begaliniai sėkmingas būdas nuodėmei nugalėti yra tas, kad tu kovotumėi visom savom jėgom, bet taip, kad per atgailos sakramentą įjungtumėi į save Jėzų Kristų, vienintelį pikto nugalėtoją.

Vertė A. Grauslys

MINČIŲ VINEGRETAS APIE VEDYBAS

Yra toks valgis ne valgis, vadinamas vinegretu. Jame yra visko po truputį: ir burokėlių, ir kiaušinių, ir bulvių, ir rūgščių agurkų... Daugeliui tokia mišrainė patinka, nes visoki skoni patenkina — ir rūgšties, ir saldumo, ir kartumėlio duoda...

Vinegretų yra visokių. Gali būti ir minčių vinegretas... Jame irgi bus visko po truputį, ir visokiui skoniui — ir šypsniui, ir malonumui, ir rimtam apsvaistymui. Šį kartą pateikiame toki idėjų vinegretą vedybiniais klausimais.

Apie vedybas

Vedybos dažnai palyginamos didelei puotai, kurio norėtų pateikti esantieji lauke ir iš kurios norėtų išsprukti esantieji viduj.

— Sir John Davies

Vedybinis gyvenimas yra ryšys tarp vyro ir moters, kur abu turėtų būti lygiai nepriklausomi, bet kartu ir viens nuo kito priklausomi, ir kur jų pareigos yra abipusės, viena kita papildančios.

— Louis Anspacher

Jums esant kartu, tegul būna erdvės.

Kahlil Gibran

Vedybinį gyvenimą padaro nebepakeliamu ne tiek bandymai ir sunkumai, kiek tai, kaip mes į juos reaguojame. Jei laikome, kad tas mėginimas "išbrauks" mūsų "aš" ir jo malonumus, tai tas pagimdo pragarą viduj... O atsiskyrimas mylėti yra pragaras. Nors meilė ir nebūtų gražinama, tai neduoda pagrindo nemylėti. Priešingai, tai kaip tik yra pagrindas mylėti.

— Fulton Sheen

Apie vyrus

Laimingai vedęs vyras yra tas, kuris prie pusryčių stalo mieliau kalbasi su žmona, negu skaito rytinį laikraštį. Taip pat laimingai vedusiu pasirodo tas, kurio elgsena lygiai tiek pat nepasikeičia, ar jo žmona yra su juo kartu, ar ne.

— O. A. Battista

Apie moteris

Kodėl moterys pakeičia savo nuomonę daug dažniau, negu vyrai? Tai netiesa. Moterys yra mažiau linkusios apsispręsti ir praleidžia daugiau laiko, kol apsisprendžia. Bet kai jos apsisprendžia, jos paprastai savo nuomonės laikosi. Pagal Northwestern Universiteto prof. dr. Karl F. Robinson apklausinėjimų išvadas, vyrai keičia savo nuomonę du ar tris kartus dažniau, negu moterys.

Daugumas psichologų sutinka, kad, bendrai paėmus, moterys daugiau negu vyrai yra linkusios dviprasmeis melagystėms, apgavystėms, prigavimams, išsisukinėjimams. Nebūdamos tiek fiziškai pajėgios, jos panaudoja ne jėgą, bet žodžių galia ir vaizduote paremtą strategiją. Į kampą suvarytos, jos išsivaduoja ne kumštimis, bet gudrumu.

Kodėl moterys daugiau itarinėja vyrus apie jų meilės aferas? Pagal Richard Carle ("Women, An Analytical Study"), moterys galvoja vyrus iš prigimties esant nepastoviais, "lengvai skrajojančiais", nepakankamai rimtai žiūrinčiais į savo, kaip tėvo ir vyro, pareigas. Moteris ima baimė jaučiantis, kad jos sudėjo savo gyvenimą į rankas, kuriomis negalima pilnai pasitikėti.

KĄ DARYTI, KAD NEGADINTUME SAVO VAIKŲ?

Plačios praktikos psichoanalistas dr. Oscar Sternbach pastebi, kad šiais laikais daug jaunų žmonių yra nesubrendę per dideliu priklausomumu nuo kitų, nerealiais nusistatymais ir vaikišku galvojimu.

Kodėl? Ogi todėl, kad šiandien daugelis tėvų taip labai nori savo vaikus padaryti laimingais, kad jie 1) iš jų beveik nieko nereikalauja, kas būtų sunku, ir 2) stengiasi juos apsaugoti nuo bet kokių nemalonumų, nepasisekimų ar vargų. Dėl to vaikai neišmoksta nei nepasisekimų pakelti, nei priimti atsakomybės. Jų žvilgsnis į gyvenimą lieka nerealus ir vaikiškas.

Taip sugadinti vaikai ne tik nėra pasiruošę gyvenimui, bet, kaip Anna W. M. Wolf "The Parents' Manual" knygoje pastebi, nepatiria džiaugsmų, kurie kiltų iš subrendimo, ypač iš pasitenkinimo už gerai ir išstvermingai atliktus darbus.

"Parents'" žurnalas 1967 m. sausio numeryje "Are we spoiling our kids?" straipsnyje išvardina sekančias gaires, kaip vaiko negadinti, bet jį brandinti:

1. Kiekviename vaiko vystymosi laikotarpyje reikia iš jo reikalauti atitinkamų dalykų, pvz. iš kūdikio — prisilaikyti valgydinimo dienotvarkės (nors čia reikia lankstumo), o iš mokyklinio amžiaus vaiko — padaryti namų darbus atitinkamu laiku.

2. Nustatyti ribas ir jų laikytis, pvz. pasakius dukrelei iš mokyklos tuoj eiti namo (nes jos lauks seneliai) ir sužinojus, kad ji pamiršo ir "užkliuvo" pas draugę, tuoj ją paraginti ateiti.

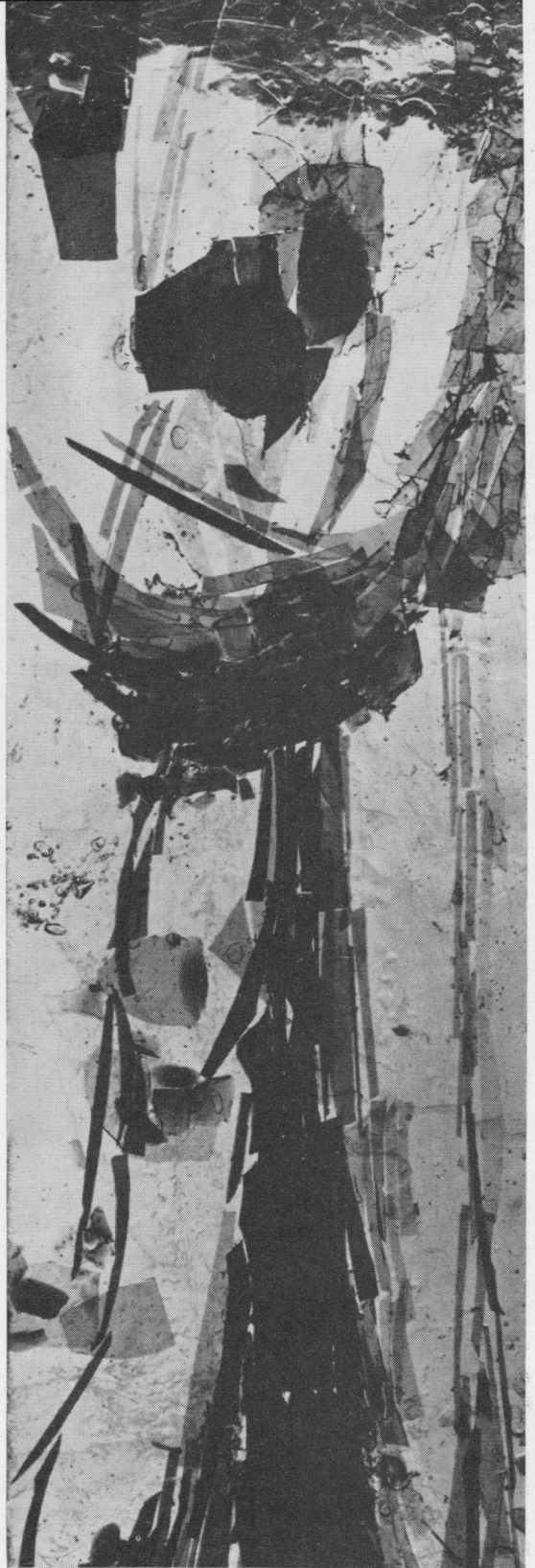
3. Nesitikėti vieno, o reikalauti ko kito. Tas ypač liečia tuos tėvus, kurie, būdami nuolaidūs vaikui, mažai tereikalauja, bet tuo tarpu išsидуoda, kad tikėjosi iš jo daug daugiau, nusivildami, jam to nepadarius. Visa tai vaiką labai sumaišo.

4. Atsižvelgti į individualius vaiko polinkius, o nebandyti užmesti jam savo asmeninių skonių, ypač nereikšminguose dalykuose, kaip pvz. manierose.

5. Būti prie vaiko, kada jam tikrai pagalbos reikia, t. y. padėti tose situacijose, kurios užmeta vaikui didesnę naštą, negu jis galėtų pakelti.

Dr. Sternbach tvirtina, kad tik šeimos namuose padedami pirmieji pagrindai bręsti vaikystėje.

Paruošė K. T.



J. Daugvila. Stiklo ir plastikos eksperimentas.



JAUNYSTĖS KRYŽKELĖS

TAVO PIRMOJI CIGARETĖ

Arba – ką daryti prieš ją uždegant

GINTARĖ IVAŠKIENĖ

Tėtis aiškino, mama irodinėjo. Dėdė patarinėjo, mokytojai įtikinėjo. Gydytojai rašė žurnaluose — kad rūkyti kenksminga.

Televizijoje užsimerkusi mergina traukė dūmą. Per radiją sakė, kad tapsi visų mėgiama. Žurnalo puslapyje upeliukas čiurleno ir du laimingieji rūkė.

Tavo pažistami — net ir pro dūmus — turi gražius plaukus, rausvą odą, sveikus nagus ir nuolat šypsosi.

Tai kaip, pagaliau, iš tikrųjų yra?

Ką daryti su ta cigarete?

Įsidėk ją kišenėn, kad nepamestum.

* * *

Kas tave myli ir tavimi rūpinasi, tas nenori, kad pradėtum rūkyti. Sako — nesveika. Tu ir pats matei nemažai statistikos davinių apie vėžį ir kitas plaučių bei širdies ligas.

Tačiau anos ligos sugraužia nuolatinis rūkorus. Tai ko tau rūpintis? Tu neįprasi. Tik šiaip sau pabandyti kartą, kitą. Prie draugų, prie kompanijos. Gal tada, kai neturėsi ką įdomaus veikti ar kur rankų dėti. Tik tada?...

Tu pirmąją paimi — gal baliukyje, kai nesiseka pokalbis. Gal — kai niekas neišveda šokti (jei esi mergaitė) ar kai draugai paerzina. Ir manai, kad tai viskas? Gal rytoj nesiseks rašto darbui ruoštis, ir užeis noras padaryti pertraukėlę su dūmu. Dar kurią kitą dieną užsinerėsi saldainio ar pyrago, o, būdamas susirūpinęs savo svoriu, vietoj to išsitrauksi jau savo nuosavą cigarečių dėžutę.

Diena po dienos, savaitė po savaitės, ir toji draugė cigaretė taps neperskiriama, nepamainoma. Įsivaizduok — tokia, kuri tave visur sekios. Nuo kurios nei kine, nei už šimto mylių pas močiutę, nei už nukelto telefono ragelio nebepasislėpsi!

Gintarė Ivaškienė yra „L. L.“ redakcinio kolektyvo narė. Neseniai atspausdinta jos premijuota knyga jaunimui „Baltasis stumbras“.

Gyveno kartą mergaitė — ir tebegyvena. Ji yra septyniolikos metų. Kai iš jos namų išeina svečiai, ji drebančiais pirštais peleninėje ieško nuorūkų, kad atrastų bent trupučiuką dūmo.

Gyveno berniukas — ir tebegyvena. Jau dabar studentas. Kas naktį apie 2 val. turi atsikelti iš minkštos, šiltos lovos ir eina ieškoti cigarečių. Kartais net į miestą tenka važiuoti, kad rastų atidarytą parduotuvę.

Baisus žodis — „vergas“. Ypač šiais laikais, kai bent vakarų pasaulyje žmonių niekas nebeperka ir nebepardavinėja. Laisvė individo, laisvė tautų yra visų trokštama vertybė.

Bet — ar ne vergė toji septyniolikos metų mergaitė? Ar ne baudžiauninkas anas studentas? Ne tironas su botagu juos prievartauja, o viena, pirmoji, mažytė, „vienintelė“ cigaretė.

Matai, visa bėda ir yra tame, kad niekad iš anksto negali žinoti, ar prilipsi prie cigarečių dėžutės, ar ne. Neįmanoma nustatyti, kuris žmogus psichologiniai pasiduos rūkymo pročiui, kuris ne. Paaiškėja tada, kai jau per vėlu. Tada, kai esi taip prisiklijaves, jog negali atitrūkti.

Tiesa — yra laimingųjų, kurie retkarčiais parūko, paskui gali be cigaretės kone pusmetį išgyventi. Tačiau jų yra mažuma. Didžioji dalis pradėjusiųjų nebegali lengvai to įpročio pamesti.

Cigaretė — tai rusiška ruletė su penkiomis kulkomis ir viena tuščia (jei naudosis kaubojiską šešiašūvi.) Mirtis, tiesa — ne tokia greita, kaip nuo ruletės. Bet ji ilga ir šimteriopai žiauresnė, kai jau sykį ateina.

Tačiau, kas dabar galvos apie mirtį? Tik ne tu ir ne tavo draugas ar draugė! Visas gyvenimas, nors ir per dūmus, bet dar prieš akis. Tai kas, kad po 30 metų gal reikės mirti? Vistiek tada jau būsi senas. O iki tada tai bent pagyventum su dūmeliu. Ar ne?

Ar tik „pagyvenimui“ gyvename? Ar neturime kiekvienas atsakomybės prieš Dievą ir už



savo sveikatą? Dievas sakė — nežudyk. Jis taip pat įdiegė mums ir laisvės troškimą. Visokeriopos laisvės. O vergija nėra vien pančiai ant rankų. Ji gali būti ir melsvas dūmelis.

* * *

Tavo tėvai gali uždrausti rūkyt. Valdžios įstatymai — taip pat (iki tam tikro amžiaus). Ir tu turi paklusti. Tačiau tavo sveikatai nesudarys didelio skirtumo, ar pradėsi būdamas penkiolikos metų, ar vos sulaukęs aštuoniolikos. Rezultatas visai tas pats.

Tėveliai rūko? Ir dėdė, mokytojai ir seneliai?

Gali būti. Tikriausiai jie pradėjo, kai dar nebuvo žinomos vėžio statistikos. Dabar gal norėtų mesti, o negali. Žinoma, nesiskundžia. Nemalonu savo silpnybę pripažinti. Ar tu pats pasakotum visiems, kad bandai mesti rūkymą, o negali? Ypač savo vaikams?

Dabar matai, kodėl suaugę patys daro vie-

na, o kita tau patarinėja. Jiems jau per vėlu — nebegali kitaip. O tau dar neprasidėjo. Atmink — visi pradėjo tik nuo vienos cigaretės. Nei vienas nenorėjo įprasti. Syki įpratę, norėjo mesti, bet negalėjo. Ligoninėse ir kapuose daug tokių, kurie negalėjo...

Pagalvok — ar apsimoka išeikvoti tiek energijos ir pastangų bandant išrauti tai, kas iš viso neturėjo būti pasėta? Ar malonu visą gyvenimą kaltinti save už tai, kad neturėjai pakankamai stiprios valios? Ar apsimoka, pagaliau, ieškoti pančių, kada taip lengva likti laisvam?

Savo nepriklausomumą ir suaugimą labiau pajusi pats ir įrodysi tėveliams bei draugams, kai pajėgsi šiuo klausimu protingai nuspręsti. Pasirinkęs "laisvę" nepaklausydamas tėvų, pasirinksi vergystę.

O dabar — jei anoji, tau pasiūlyta cigaretė dar nesutrupėjo kišenėje per šį ilgą apmąstymo laiką, sutrink ją peleninėje ar šiukšlių dėžėje.

IŠKARPOS IŠ ANAPUS

MINDAUGAS BANĖNAS

Susirūpinama kryžiais ir koplytstulpiais

Per dažnai mes pamirštame, kad lietuviškosios kultūrinėmis vertybėmis rūpinamasi ne tik čia, bet ir Lietuvoje. Tai yra visiškai natūralu ir suprantama. Sąlygoms pagerėjus, sušvelnėjus, pradedama susirūpinti ir tais liaudies meno paminklais, kurie po priedanga kovoje "su tamsiu religiniu fanatizmu", fanatikų įsakymu, buvo griaujami. Taip buvo sunaikinti kryžiai ir koplytstulpiai kryžių kalne Šiaulių apylinkėje ir daug kitų nepakartojamų liaudies meno paminklų kitose Lietuvos vietose. Dabar padėtis tuo atžvilgiu pasitaisė. Nors laikas ir trumparegiai asmenys - "kolekcionieriai" vis dar tebenaikina rūpintojėlius, medinius šventuosius ir ornamentuotus kryžius, pagaliau imama jais rūpintis, kad savita ir laki liaudies kūryba išliktų ateičiai. Štai keletas pavyzdžių:

"Džūkai, dideliu kūrėjo talentu išpuošę savo gyvenamąsias vietas, neužmiršo ir mirusiųjų buveinių. Mediniai kapinaičių kryžiai, harmoningai įkomponuoti į visą aplinką, ir šiandien teikia didelį estetinį pasigėrėjimą.

"Tačiau atidžiau pasidairius po šiuos aukštuosius džukų kalnelius, pamatai liūdną vaizdą. Mediniai kryžiai, veikiami gamtinių sąlygų, sparčiai nyksta. Keli nuvirtę, be galo seni kryžiai ir koplytstulpiai trūnija Pavasupio, Kalvių, Žemių ir kitose senosiose kapinėse. Apipuvę kryžiai ir visiškai suirę koplytstulpis bestovi ir Kašėtų kapinėse. Jos dar šio amžiaus pradžioje, matyt, buvo gana turtingos paminklais, jeigu archeologas V. Šukevičius panaudojo juos, sudarydamas lietuviškų kryžių tipizaciją. Nuvertę mediniai liaudies skulptūros paminklai guli beveik visose menkiausiose prižiūrimose džukų kapinėse. O tvarkingose ir didesnėse — jie reguliariai deginami, ir jų vietoje kyla beformiai cementiniai arba geležiniai paminklai.

"Mediniai džukų kryžiai kenčia ir nuo daugelio lengvabūdių liaudies meno "mylėtojų"- kolekcionierių, kurie lengva ranka nuplėšia nuo jų medinės skulptūros arba jiems patikusį idomesnį ornamentą... Ypač liūdnei dėl to atrodo Mergežerio kapinės.

"Kol dar visai neišnyko šis savitas mūsų

liaudies menas, reikia rimtai susirūpinti jo rinkimu ir saugojimu. Reikėtų suregistruoti visas išliekamąją vertę turinčias kapines, kaip meninius ansamblius arba net atskirus kryžius. Visus vertingus nuvirtusius arba virstančius, o ir dar gerai išsilaikiusius kryžius paimti į muziejus arba šiaip tinkamas patalpas. Žinoma, susitarus su asmenimis, kurių rūpesčiu ir lėšomis jie buvo statyti; kapinaites, kuriose yra daug vertingų kryžių, įtraukti į architektūrinių paminklų sąrašus. Rinkti medžiagą apie liaudies meistrus, sukūrusius šiuos meno paminklus. Ateities kartos bus mums dėkingos, galėdamos pajusti tų aukštųjų džukų kalnelių grožį ir simboliką ne iš sausų aprašymų, o iš gyvų pavyzdžių" ("Kultūros Barai", 1966, 11 nr.).

"Nereikėtų visas vadinamas mažasias architektūrinės formos (koplyčias, koplytstulpius, kryžius) suvežti tik į muziejus. Jie, be abejo, galėtų po senovei likti kelio vingiuose, miško proskynose, laukuose, sodybų kiemuose. Tai irgi tam tikra dalimi prisidėtų prie senojo architektūrinio landšafto charakterio išsaugojimo, o ir patys paminklai žymiai geriau atrodytų natūralioje aplinkoje" ("Kultūros Barai", 1966, 5 nr.).

Reikia pastebėti, kad kaimyninėje Lenkijoje, kurioje taip pat yra komunistinė sistema, liaudies meno objektai ar paminklai, turį ryšį su religija, niekuomet nebuvo naikinami, bet buvo saugomi kaip visi kiti kultūros ar meno turtai. Beje Lenkijoje ir šiandien dievdirbiai netrukdomai drožinėja dievukų ir šventųjų skulptūras. Tuo tarpu Lietuvoje tik kalbama, kad reikėtų susirūpinti šios liaudies meno šakos objektų išsaugojimu nuo išnykimo.

Sugizęs pienas

Vilnietė "Tiesoje" (1967 sausio 11) pasakoja sekantį vaizdelį:

"Pavakare užėjau į parduotuvę pirkti pieno.

— Prašau pirkite, bet jis jau sugizęs, — perspėjo mane pardavėja.

— Kodėl? Ar jis senas?

— Ne, šiandien atvežė. Bet mes gana dažnai gauname tokią pieną. O ir sviestą negeresni — senstelėjusį. Kiek nesakėm, neprašėm — mūsų lyg negirdi.

"Galvoji: kodėl taip? Juk vasarą tuo pačiu metu gausi gero saldaus pieno. O žiemą, kada jį išlaikyti šviežią žymiai lengviau — surūgusi.

"Išėjau iš parduotuvės be pieno, mintyse priekaištaudama paruošėjams ir dėkinga pardavėjai, kuri, nežiūrėdama plano, gynė pirkėjų interesus".

Bendra nuosavybė pašte

Tiesa, 1966 lapkričio 17 d. išspausdino korespondenciją, pavadintą "Skubi telegrama per... 3 dienas": "Šių metų lapkričio 4 dieną iš Kapsuko (Marijampolės) man buvo pasiųsta **skubi** telegrama. Ji man labai svarbi. Adresas nurodytas visiškai tiksliai. Iš Kapsuko į Vilnių telegrama atėjo per pusantros valandos. Tačiau aš ją gavau tik po trijų parų — lapkričio 7, nors nuo ryšių skyriaus iki mano namų vos keli šimtai metrų.

Atsiliepdamas į šią korespondenciją gruodžio 14 dieną, kitas asmuo išdėstė savo bėdas. Pasirodo, reguliariai gauna kitiems žmonėms adresuotą korespondenciją, kreipėsi vienur ir kitur, ir į centrinį paštą, bet nuo to reikalai nepagerėjo. "Aprūpinimas" svetima korespondencija nesumažėjo. Tuo tarpu man priklausančios spaudos dažnai visiškai negaunu. Ne visada pasiekia ir man siunčiama korespondencija".

Ką gi, sovietų paštas jau įgyvendino bendros nuosavybės idealą.

Prisiminimai apie režisorių

Praeitų metų rudenį Lietuvoje leidžiama literatūrinė - kultūrinė spauda paminėjo aktoriaus ir režisoriaus Romualdo Juknevičiaus 60 m. gimimo sukaktį. Savo prisiminimuose apie buvusį mokytoją St. Nosevičiūtę "Pergalės" žurnale (1966, 10 nr.) rašo: "Pirmojo R. Juknevičiaus režisūrinio darbo studentų teatro scenoje (Kaune, 1930 m.) ir šiandien negali užmiršti nei vienas šio spektaklio dalyvis, nei vienas žiūrovas.

"R. Juknevičiaus bendražygių pasakojimu, iš Moljero ("Skrajojančio gydytojo") buvo likę tik bendri rėmai ir intriga, o veikėjų tekstas, jų monologai, ypač naujai įvesto personažo-suflerio tekstas buvo naujas, sukurtas panaudojant tuometinio visuomeninio ir politinio gyvenimo aktualijas, cituojant universiteto profesorių būdingas frazes iš jų skaitomų pasakaitų.

"Šiandien mes tai laikome naujove, kuri tada universiteto teatre buvo panaudota pirmą kartą. Scenoje nebuvo jokių dekoracijų. Iš koridoriaus buvo praardyta skylė ir nuleista lenta, kuria šliaužė į sceną visi spektaklio dalyviai. Nučiuožę iš palubio į veiksmo aikštę, jie puola prie telefono, skambina į Paryžių, Berlyną, Virbalį, teiraudamiesi, kurioje muitinėje įstrigo jų kostiumai. Pasigirsta atsakymas, kad iš Paryžiaus jie jau išgabinti ir yra pakeliui į universiteto rūmus. Iš palubio nukrinta pintas

krepšys, aktoriai išsiima kostiumus ir už keilių moljerinio periodo kilnojamų pertvarų ima persirenginėti, grimuotis. Tuo metu, kol vyksta pasiruošimas, publikos dėmesį užvaldo sufleris, iškeltas į aukštą bokštą. Jis komentuoja politinius įvykius, pasakoja universiteto aktualijas ir anekdotus. Apie šį spektaklį recenziją rašė B. Sruoga, pažymėdamas R. Juknevičiaus talentą, lygindamas jį su geriausiais commedia dell'arte pavyzdžiais".

Rehabiliuota vargonų muzika

Vargonų muzikos mokymą ir meną Lietuvoje atgaivino vienas jaunas talentingas ir energingas žmogus. Vargonų muzikos meno sugrįžimo istorija nėra ilga, bet ji yra vaizdi, įdomi ir drauge atskleidžianti kultūrinę ir ideologinę priespaudą Lietuvoje XX-ajame amžiuje. Kadangi vargonų muzika tradiciškai yra artimai sutapusi su Bažnyčia, sovietams okupavus Lietuvą, vargonai automatiškai pateko į diskriminuojamų objektų sąrašą.

Šis turtingas ir spalvingas muzikos instrumentas, žinomas senovės laikams 200 m. pr. Kr. ir turis apie penkių šimtmečių tradiciją Lietuvoje, dar ilgai tikriausiai būtų likęs nepriimtinas, o gal net palaipsniui visiškai užmirštas, jei ne Leopoldas Digrys. L. Digrys, studijuodamas fortepijono muziką Maskvos konservatorijoje, kaip rašo "Kultūros Barai" (1966, 8 nr.), "nuėjo vieną kitą kartą pasiklausyti vargonų muzikos, pabandė pats ir stačiai apstulbo, pajutęs, kokią galią šis instrumentas duoda atlikėjui kokiais neaprėpiamas tembru, sąsangkbių, garsų spalvų ir derinių galimybes atveria. Tie patys Bacho kūriniai, kuriuos jis taip gerai pažino, būdamas pianistu, sužvilgėjo visiškai naujomis spalvomis".

Vargonai Digriui atvėrė daug platesnį ir intensyvesnį muzikos pergyvenimą ir kaip menininkui suteikė didesnes muzikos perdavimo galimybes. Jei iš Vilniaus L. Digrys išvyko kaip jaunas pianistas, tai eilę metų vėliau grįžo kaip vargonininkas. Kaip kiekvienas tikras menininkas, taip ir Digrys, norėjo pasidalinti savo muzikiniu pasauliu su kitais. Kaip jaunas pedagogas, jis norėjo vargonų muzikos suteikiamas galimybes atskleisti ir perduoti kitiems.

Jei Maskvoje konservatorijoje veikė vargonų klasė, jai nestigo studentų ir vargonų koncertams klausytojų, Vilniaus konservatorija sugrįžusio L. Digrio pareiškimą, kad jis noris dėstyti vargonų muziką, sutiko su nustebusiais veidais. Vieniems jis atrodė per drąsus, kitiems naivus... Visiems buvo suprantama — Maskvai

galioja vienas matas, o Vilniui kitas. Kas norės ar, geriau sakant, išdris mokytis vargonais, o baigę, ką tie žmonės veiks? Nors kvalifikuo-tų muzikos pedagogų trūko, "bet iškilo nenu-matytas sunkumas: jaunas specialistas norėjo dėstyti tokį dalyką, kuris tada (1960 m. — Red. pastaba) mūsų konservatorijos mokymo pla-nuose visai nefigūravo. Be to, atrodė, kad ši specialybė neturi jokios perspektyvos: neatsi-rasiją norinčių jos studijuoti, o jeigu kas ir su-sigundytų, tai baigus vis tiek nebūsią ką veik-ti. Žinoma, atsirastų ką veikti, bet ar sovietini-s režimas leistų baigusiems bažnyčioje groti?! Komunistinėje Lenkijoje galima, bet Lenkija valdo lenkai, o Lietuvą — rusai.

Nors L. Digrio noras įsteigti vargonų spe-cialybę buvo sutiktas su pakeltais antakiais, vis dėlto konservatorijoje netrūko ir rėmėjų. Po pusmečio buvo gautas sutikimas. "Vargonų klasė 1960 metų rudenį Vilniaus konservato-rijoje buvo įsteigta. Norinčių studijuoti šią spe-cialybę atsirado nemaža; trūko tik... vargonų. Reikėjo laukti. 1962 m. Vilniaus konservatorija pagaliau gavo fisharmoniją, ir mažytėje klasė-jė pradėjo įtemptą darbą būrelis studentu... Pavasari, rengiant pirmuosius vargonininkų egzaminus, buvo sukviesta didelė autoritetinga (dalyvavo kas nors iš Maskvos? — Red.) peda-gogų komisija. Studentų pasiruošimas buvo įvertintas gerai, o kadangi komisijos nariams klasėje buvo labai ankšta, buvo nutarta nuo naujų mokslo metų perkelti pedalinę fisharmo-niją į kitas didesnes patalpas.

Po metų buvo suremontuoti konservatorijos koncertų salės vargonai, o studentams leista čia groti anksti rytą ir vėlai vakare. Neretai pa-sitaikydavo, kad kuris nors iš jų, atėjęs šeštą valandą ryto, prie vargonų rasdavo savo "vaka-rykštį" kolegą... Kyla klausimas kodėl? Nejau-gi visame Vilniuje, kuriame buvo pusšimtis bažnyčių, vargonų muzikos studentai negali pa-sipraktikuoti vargonais bažnyčioje, kaip yra daroma visame civilizuotame pasaulyje, vietoje praktikų naktimis? Prie to grįšime vėliau.

1963 m. Vilniaus Filharmonijos salėje Rytų Vokietijos firma pastatė naujus vargonus. Tais pačiais metais L. Digrio iniciatyva surengiama keletas vargonų pozityvo muzikos koncertų "Paveikslu Galerijoje" (Vilniaus Katedroje — Red.). "Rengėjai negali atsistebėti, kiek čia su-plaukia norinčių pasiklausyti muzikos. Lanky-tojai kas kart vis daugėja..." Digrys su kilnoja-mu vargonu — pozityvu koncertuoja po pro-vincijų miestus. Bet koncertuoti bažnyčiose ne-drįstama ar negalima, nors pats Digrys, koncer-tuodamas Lenkijoje, Vroclave grojo šv. Elzbie-tos bažnyčioje (žr. "L. L." 1966 lapkritis, 439

psl.). Atrodo, kad išvykus į užsienį, lietuviams leidžiama truputį "suliberalėti". M. K. Čiurlio-nio meno ir muzikos mokyklos Vilniuje moki-niai, keliaudami po Rytų Vokietiją, Miulhauze-ne šv. Divio Blazijaus bažnyčioje, kurioje savo laiku vargonininku dirbo Bachas, ne tik klau-sėsi vargonų koncerto, bet, jam pasibaigus, "mokyklos choras laiptais užlipo į viršų, var-gonininko vietą užėmė mokyklos koncertmeis-trė E. Kiškytė, ir po gotiškais bažnyčios skliau-tais suskambo švelnūs vaikiški balsai. Su di-džiausiu malonumu čia vaikai giedojo Bacho-Guno "Ave Maria" ("Komjaunimo Tiesa", 1966 gruodžio 9 d.).

1964 m. rudenį L. Digrio vadovaujami var-gonų klasės studentai surengia koncertų ciklą — "Bachas ir jo amžininkai". Šešios įvairios programos atliekamos net po tris kartus ir nuo-lat atsiranda norinčių pasiklausyti šios neblės-tančios muzikos", tęsia "Kultūros Barai". 1965 m. naujas ciklas — XIX ir XX amžių kompo-zitorių vargonų muzika. Užklaustas, kokios perspektyvos laukia jo mokinių, Leopoldas Digrys atsako: "Viskas priklauso nuo jaunuolio pasiryžimo ir valios. Vilniuje ir Kaune jau dabar geros sąlygos vargonininkams toliau to-bulintis, koncertuoti". Tiems, kurie gyvena ki-tur, reiks palaukti, kol bus pastatyti vargonai jų miestuose arba važinėti į Vilnių ar Kauną. Kadangi net pačiame Vilniuje, buvusios kated-ros istoriniai vargonai numatomi restauruoti tik 1969 metais, tai provincijų miestams vargo-nų teks dar ilgai laukti. Žinoma, komunistinės Čekijos, Lenkijos ar Vokietijos mažesnių mies-tų vargonininkams ar muzikos studentams ne-reikia važinėti į Pragę, Varšuvą ar Berlyną vargonais pasipraktikuoti; jie tai gali padaryti artimiausioje bažnyčioje. Lietuvoje gi tokia praktika konservatorijos studentui baigtusi griežtu papeikimu ar vilko bilietu.

Nežiūrint viso to, jeigu dvidešimtpenkmėtis Leopoldas Digrys 1960 m. pavasarį Vilniaus konservatorijos rektorate visu rimtumu nebūtų pareiškęs norą dėstyti vargonų muziką, o vė-liau savo talentu ir energija apgynęs pamėgtąjį instrumentą, Lietuva šiandien neturėtų nei tų kelių jaunų koncertmeistrų, kuriuos jis išugdė. Tūkstančiai jaunų žmonių nebūtų girdėję di-dingos vargonų muzikos, nes eiti pasiklausyti jos bažnyčion Lietuvoje, ypač jauniems ir bend-rai tarnautojam, yra rizikinga. Negera būti rusų kolonija XX-ajame amžiuje.

Apleistas kompozitoriaus kapas

"Komjaunimo Tiesoje" 1966 gruodžio 3 d. pasipiktinės žmogus rašo: "Retai kas nežino

RAIDŽIŲ RINKINĖS

DANUTĖ STOVYKLAUJA

“Danutė stovyklauja” — labai miela knygelė, ypač jaunesnėms skautėms nuo 6 iki 12 m.

Knygelės herojė Danutė atvažiuoja į stovyklą ir skautiškas gyvenimas stovykloje nuo pirmos iki paskutinės dienos atsiskleidžia su visais rūpesčiais, baimėmis, džiaugsmais ir nuotykiomis. Kai kurie vaizdeliai nepaprastai žavingi ir charakteringi tokiai jaunai stovyklautojai, kaip, pavyzdžiui, pasirodymas prie laužo, nusvilimas katinėlio uodegytės, išgastis karvės, ruošimasis laužui ir... tie neįkandami Lietuvos himno žodžiai. Šitie vaizdeliai yra realiausi, suprantamiausi šio kontinento lietuviams vaikams iš visos lietuviškos vaikų literatūros. Šešių metų skaitytojui tokie atskiri nuotykliai labai suprantami ir įdomūs, bet kita didesnė pusė knygelės per sunki. Jei vyresnieji skaitytojai žavisi nenuilstamu beprasmiu mažųjų čiaušėjimu apie pamestus batukus, šniuriukus, taškus ir kita, tai visai jaunas skaitytojas po keleto tokių:

- Kur?
- Nežinau...
- Sese Rima, Julytė mane peša.
- Julyte, neišdykauk.
- Sese Rima, kur mūsų palapinė?
- Sese Rima, aš noriu valgyt.
- (ir taip toliau per visą puslapį), pradeda

kompozitoriaus J. Pakalnio baleto “Sužadėtinė”. Ir šiandien radijo bangomis, koncertų salėse skamba jo muzika, persunkta lyrizmu, liaudies melodijų motyvais. Tačiau, matyti, mažai kas žino, kad kompozitorius palaidotas Kaune, Sančių kapinėse. (Jose dabar nebelaiddojama.) Žmonės be sąžinės, be elementaraus padorumo jausmo sudaužė kompozitoriaus paminklą, išardė kapą. Jau keleri metai, kaip kompozitoriaus kapas visiškai apleistas, kyla klausimas: nejaugi miesto kultūros skyriaus arba respublikos Kompozitorių Sąjunga negali pasirūpinti, kad kompozitoriaus palaikai būtų perkelti į veikiančias Petrašiūnų kapines, kur ilsisi kiti mūsų mokslo ir kultūros veikėjai? Jeigu tai negalima padaryti dabar, reikia susirūpinti nebent laikinu jo kapo sutvarkymu”.

bodėtis, nebesusigauja, kas čia klausia, kas atsako ir, praleidęs tą vietą, ieško idomesnių momentų. Jei Danutė nebūtų tokia jauna (6 metų), tai nebūtų tokių žavių nuotykių, kaip palaikymas karvės dinozauru, bet kai Danutė rašo laišką su visom nosinėm ir ženklais, jau nebetiki skaitytoja mama, o nuotykiškai su dinozaurais per daug vaikiški vyresniems skaitytojams. Taigi, nors knygelę skaitydama turės malonumo ir mama, juokdamasi iš pastangų suprasti tuos keistus žodžius “vardantos vienibitė žydi”, ir vyresnė skautė, kuri atjaus ir supras vadovę Rimą, kuri, klausydama iš karto tuzino šnekančių “bitelių”, sugeba dar savo mintyse vartyt savo užrašus ir ieškot atsakymo į visas problemas, ir pats mažiausias skaitytojas, kartu su Danute besibaimindamas nepažįtamame miške — tuo pačiu išryškės ir knygelės silpnybė — noras patenkinti visus vietoj to, kad koncentruotis į vienokio ar kitokio amžiaus skaitytoją.

Mano nuomone, mažiems vaikams reikėjo naudoti daugiau pasakojimo formą. Ji daug lengvesnė, suprantamesnė ir pagaliau ten kas nors **atsitinka**. Tie puslapiai, kur “bitelės” kalba ir kalba, kad ir įdomūs mamai, visai nežavi mažojo skaitytojo.

Jei rašom apie šešiamečius vaikus, turėtumėm galvot apie šešiamečius skaitytojus. Jei norim parašyt knygelę tėvams apie vaikus, vėl kitas reikalas, bet, kai vienoj knygelėj norim visus aprėpt, rezultatas gaunasi tas, kad kai kurios dalys tinka tik vienai grupei, bet yra nesuprantamos ir nuobodžios kitai.

Bendrai paėmus, knygelė parašyta labai gerai pažįstančios stovyklos gyvenimą, vaikus, jų rūpesčius, ir mes galim tik nuoširdžiai rekomenduoti knygelę paskaityt ne tik skautams, bet ir visam jaunimui, kuris vistiek kur nors stovyklauja ir ras daug panašumo į savo pergyvenimus, nors ir ne skautiškoj stovykloj, o kurie dar nestovyklavo, susižavės stovyklom.

DANUTĖ STOVYKLAUJA. Nijolė Jankutė. Išleido Lietuvių Skaučių Seserija, Chicago. Illustravo Felicia D. Prekerytė.

Birutė Mažeikienė

SKAITYTOJO ŽODIS

ŽYGIO REIKALU

Moksleivių Ateitininkų Sąjungos Centro Valdyba nuoširdžiai dėkoja visiems, kurie žodžiu, raštu ar spaudoje atsiliepė į jos kvietimą siekti administracinio savarankiškumo lietuvių katalikų dvasinių reikalų tvarkyme. Dėkoja už sveikinimus, padėkas, patarimus, pažadėtą paramą ir kritiškas pastabas. Kaip daugeliui minėjome, žygį skelbdami moksleiviai ateitininkai norėjo tik plačiau paskleisti mintį ir sudaryti patį pradinį pagrindą jos tolimesniam vystymui. Neabejojame, kad šio žygio vykdymas yra kiekvieno lietuvių ir, pirmiausia, kiekvienos lietuviškos organizacijos atsakomybė. Todėl mes netrukus ir norėtume sukviesti organizacijų pasitarimą, pasidalinti su jomis ligšioliniais rezultatais ir išrinkti visiems bendrą centrinių komitetą, kuris toliau tęstų pradėtą darbą sutartu ir pačiu tiksliausiu būdu.

*Moksleivių Ateitininkų Sąjungos
Centro Valdyba*

PASTABOS APIE ŽURNALĄ

Naujo (1966 gruodžio) sąsiuvinio turinyje pastebimas gražus balansas tarp informacijos, studijinių straipsnių ir žodžio grožinės kūrybos. Ir visa tai talpinama gana plačioje skalėje tarp mokslinės frazės rimtumo ir feljetono bei anekdotų žaismingumo.

Draugas, I. 14

Jau šimet smarkiai suabejojom, ar užsiprenumeruoti "L. L." Priežastis? Vis daugiau išigalintis monotoniškumas, ir sunku surast, kas skaitytino. Ypač vargas su tais numeriais, kur ištisas sąsiuvinys buvo skirtas vienai pagrindinei temai (tas, tur būt, daugiau tikėtų specialiniams žurnalams).

Evelina Masiokienė, Seattle, Wash.

"L. L." yra virtęs puikiu žurnalu. Atliekate puikų darbą, kuris prilygsta ir gal net pralenkia čionykščius žurnalus.

Prof. Vyt. Bieliauskas, Cincinnati, Ohio

...sveikinu už taip laiko momentui parinktus turiningus straipsnius... Pageidaučiau taip pat rimtų nagrinėjimų apie giliai išbrovusią nedorybę lietuvių visuomenės dalyje — girtavimą. Reikėtų atgaivinti didžio lietuvių tautos blaivybės apaštalo vysk. Valančiaus idėjas ir jas populiarinti mūsų tarpe...

St. Juras, Čikaga

"L. L." dar vis perskaitau nuo pradžios iki galo. Vis įdomūs, patrauklūs ir "tiek dūšiai peno"!

A. Lipčienė, New Haven, Conn.

Prašau pratęsti mūsų "L. L." prenumeratą ir juos vėl siuntinėti į mūsų šeimą 1967 m. Žurnalas mūsų namuose yra labai laukiamas, skaitomas bei diskutuojamas. Kiekviename numeryje randame ką nors naujo ir taip reikalingo šiems laikams. Kad ir šiame gruodžio numeryje tas atsakymas P. Deltuvai apie žmogaus sutvėrimą. Koks sutapimas! Praeitą savaitę kaip tik mudu su vyru kalbėjome ir aiškinomės tuo klausimu savo tarpe. Ir žinote ką, mūsų išvados visai sutapo su kun. Vaišnio atsakymu!

Taip pat kun. Vaišnys, atsakydamas Erikai Dilytei, savo straipsniu apie mišrias vedybas pasako daug tiesos. Pažinau vieną merginą, kuri buvo susižiedavusi su liuteronu. Ji tą vyrą labai mylėjo (ar bent tuo laiku taip galvojo) ir ėjo prieš savo tėvų nusistatymą. Tuo pačiu laiku ji susipažino su viena šeima, kur vyras buvo neapraktikuojąs katalikas, o žmona religinga liuteronė. Jie augino du katalikus berniukus. Motina kasdien skaitydavo šv. Raštą, jėgų semdavosi iš jo ir, kiek mokėdama, stengėsi sūnus auklėti katalikiškai. Ta mer-

EKRANO MİRGESY

GEORGY GIRL

Meno išraiškos laisvės vardu (ar net, kaip kai kurie norėtų vadinti, "išsilaisvinimo" vardu) dabar ekranai užpildomi filmų, rodančių lytiniai nemoralius nuotykius, kaip komedija, satyra ar net tragedija. Be abejo, daugelis tokių filmų net nepriartėja prie meninių kriterijų, o tik pasinaudoja proga patraukti suintriguotą publiką, ypač jaunimą, prie kinų teatro kasos. Dažniausia tų filmų veikalai būna plokščio turinio, o jų "sex appeal" tampa pačiu esminiu patraukiamuoju — uždrausto vaisiaus motyvu.

Besilankant tokiuose filmuose, kurie rodo mi ir geriausiuose kino teatruose, labai greitai priprantama prie juose išreiškiamos nemoralios nuotaikos, nes viskas parodoma paprastai pakankamai įdomiai, nekaltose komi-situacijose, kad atrodo visai nieko blogo. Tad priprantama ir po kiek laiko priimama be jokio moralinio įvertinimo.

Kada reikia filmą rimtai įvertinti, kartais sunku atskirti jo moralinius niuansus nuo puikios techninio pastatymo, turinio originalumo ir jo įdomaus vystymo. Filmui stipriai užsire-

gaitė labai susidraugavo su liuterone ponija, kuri jai atvėrė visas savo sielos gelmes. Kaip ji sielodavosi, kad negalėjo kartu su vaikais priimti šv. Komuniją ir kaip skaudu, ji sakydavo, kad bus palaidota kituose kapuose. Išva-doje pasakė, kad norėtų savo sūnus matyti vedusius tik katalikes, nes šeimoje yra ir taip sunkių problemų, taigi nereikia jų dar sunkinti. Mergaitė nutraukė sužieduotuves ir šian-dien yra laiminga ištekėjusi už kataliko.

Na, tai tiek mano "komentarų" "Laiškams Lietuviams". Tegul jie lanko kiekvienus lietuviškus namus!

Elena Majauskienė, Čikaga

komendavus, sunku jo neįvertinti teigiamai, ypač jei scenos, kurios yra skaitomos nemoraliom, yra susijusios su gerai išvystyta ir gilia filmo turinio tematika. Tokiais atvejais tenka filmus skirstyti (klasifikuoti), tokius rekomenduojant tik subrendusiems suaugusiems, kurie atpažins ir įvertins juos kaip realistinį meno kūrinį, o ne sektiną pavyzdį.

Filmas "Georgy Girl" yra vienas iš tų, kuriuos reikia skirti tik subrendusiems. Tai satyra apie nepatrauklios ir savotiškos mergaitės meilės pergyvenimus. Mergaitė iš tikrųjų yra puiki savo natūralumu ir didele meile kitiems. Ji skaitoma nepatraukli, nes nepritampa prie visuomenės priimtų grožio ir moteriškumo standartų. Kontraste pristatoma jos draugė, graži ir vyram labai patraukli, bet savyje didelė egoistė, nieko nemylinti ir sunkiai sugyvenama.

Būdas, kaip mergaitė atsipalaiduoja nuo tos nepatrauklumo stigmos ir atsiekia sau trokštos laimės — kūdikio ir vyro, normaliai gyvenime, sakytume, yra nepateisinamas, bet čia, filme, jis atlieka tam tikrą išryškinimo vaidmenį ir duoda žiūrovui gilesnį tokios mergaitės pergyvenimų supratimą.

Labai jautriai ir natūraliai tą mergaitę vaidina Lynn Redgrave. James Mason čia mato mas šalutiniame vaidmenyje kaip jos senyvas, bet nuoširdus gerbėjas. Komedijantas Alan Bates vaidina nerimtą abiejų draugių meilužį, o draugę labai tinkamai ir šaltai atvaizduoja Charlotte Rampling.

Filmas statytas "Columbia Pictures" bendrovės, nespaltvotas, bet vienas iš įdomesnių šiuo metu.

KELIONIŲ FILMAI

Kelionių (Travelog) filmai yra sukami, jei galima taip sakyti, profesionalų keliautojų, ku-

rie lankosi įvairiuose kraštuose ir filmuoja vietovių vaizdus ir įdomesnius įvykius ar nuotykius, kuriuos jie pergyvena. Grįžę šie keliauninkai paruošia filmus ir rodo juos sėsliesiems kelionių mėgėjams.

Tokie kelionių filmai dabar labai paplitę ir populiariūs. Jie retai rodomi kino teatruose, nes jie dažniausiai nėra garsiniai, o tik pats autorius komentuoja apie vaizdus ir įvykius. Todėl jie prisiglaudžia privačiose salėse, mokyklų auditorijose ar kur geriausia suinteresuotai publikai prieinama. Tokių filmų galima užtikti beveik visuose didesniuose miestuose sekant paskelbtų kultūrinių programų kalendorius. Skelbimus dažnai galima rasti ir vietovių dienraščiuose. Įėjimas į filmą paprastai kainuoja, bet nedaug.

Visiem rekomenduotina, pasitaikius progai, pasižiūrėti tų kelionių filmų, nes jie paprastai būna ne tik įdomūs savo siužetu, bet ir gerai paruošti. Jie suteikia daug malonumo stebint gražius vaizdus bei duoda įdomių žinių apie tolimus nepažįstamus kraštus ir jų žmones.

Dalė Koklytė-Lukienė

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

GERIAUSI FILMAI: Keleto žurnalų filmų kritikė Moira Walsh (ir daugelis kitų vertintojų) geriausiu 1966 m. filmu laiko "A Man For All Seasons" apie šv. Tomą Morą; kiti devyni, išvardyti alfabetine tvarka, yra apilygiai geri: "Alfie", "The Bible", "Gambit", "Georgy Girl" (žr. recenziją šiame "L. L." numeryje, 87 psl.), "The Gospel According to St. Matthew" (žr. recenziją 1966 m. gruodžio nr., 478 psl.), "The Sand Pebbles", "Shakespeare Wallah", "The Shop on Main Street", ir "Who's Afraid of Virginia Wolf?"

BEAU GESTE. Šiame pagal Wren romaną susuktame spalvotame filme išrišama dykumoj Prancūzų Užsieniečių Legiono kareivių lavonais nukloto forto paslaptis. Suaugusiems ir jaunimui — šiaip sau. Kiek žiauroka žiūrėti vaikams.

THE BIRDS. Šiame profesionalo - gąsdintojo Hitchcock pagal Daphne du Maurier novelę pagamintame spalvotame filme "mūsų sparnuoti draugai" kariauja prieš žmoniją. Suaugusiems šiaip sau; paaugliams ir vaikams — neverta matyti.

BIRDS DO IT. Šiame farse vienas Cape Kennedy erdvės projekto darbuotojas netyčia pa-

kliūna mašinon, kuria jis pajėgia skrajoti. Šiaip sau.

BLACK BEAUTY. Filmui pritaikyta klasikinė istorija; kiek pakeista — centre nebe arklys, bet jo jaunas savininkas (Mona Freeman). Paaugliams ir vaikams gali patikti.

THE BLUE MAX. Įdomiai nufotografuotos lėktuvų kautynės ore, bet ant žemės veiksmas vyksta laba "pažemiui" smulkmeniškose lakūnų "problemose". Ne tik vaikams netinkamas, bet ir suaugusiems nėra ko tikėtis.

BLUES FOR LOVERS. Filmas apie džiazą muzikantą Ray Charles (vaidina jis pats) Londone, kur jis pagelbsti aklam anglų berniukui. Šiaip sau.

BOLSHOI BALLET 67. Spalvotas rusų filmas apie Bolšoj baleto grupę. Atpasakojama angliškai. Įdomus baleto mėgėjams.

CHAMBER OF HORRORS. Baugi bėpročio žudiko keršto istorija Baltimorėj. Vaikams ir jauniems bent iki 14 metų netinkama.

THE CHRISTMAS THAT ALMOST WASN'T. Istorijėlė su dainom apie piktadario pastangas Kalėdų Senelį pašalinti iš Šiaurės ašigalio. Įdomi vaikams maždaug 5-8 metų.

CONTEST GIRL. Anglų filmas apie sekretorę ir jos grožio karjerą nuo lokaliųjų iki "Miss Globe" rinkimų Niojeje, kur galų gale atskleidžiama viso to tuštys ir apgaulystės. Suaugusiems — gana gera, bet netinka nei vaikams, nei jaunimui.

THE COUNTERFEIT CONSTABLE. Pilna veiksmo prancūzų komedija apie paryžietį (Robert Dhery), visą dieną Londone belakstantį nuo policininkų ir nuo būsimos svainės (Colette Brosset). Tinka suaugusiems ir jaunimui.

COUNTRY BOY. Kaimo berniukas pabėga iš namų, kad taptų dainininku. Intriga — tvirtesnė, negu paprastai. Nemaža dainų. Gana idomu visiems.

A COVENANT WITH DEATH. Jaunas teisėjas (George Maharis) mažame Naujosios Meksikos miestelyje pajunta savo pareigų atsakingsumą. Silpna pagrindinio veikėjo vaidyba. Nė labai pavykęs filmas.

CRAZY QUILT. Šiuo vedybinio gyvenimo atvaizdavimu jaunas amerikietis John Korty parodo talentą filmų gamyboje. Suaugusiems visai geras. Paaugliams ir vaikams — ne.

LAIŠKŲ LIETUVIAMS TRADICINIS PARENGIMAS

“Laiškų Lietuviams” tradicinis parengimas įvyks šeštadienį, ko-vo 11 d., 7 val. 30 min. vak., Čikagoje, Jaunimo Centro didžiojoje salėje. Programoje: 1) jaunimui skirtų lietuviškai giedamų Mišių konkurso premijų teikimas, 2) dailiojo žodžio ir muzikos vakaras ir 3) vaisės apatinėje salėje.

PREMIJŲ ITEIKIMAS. Paprastai “Laiškai Lietuviams” kasmet skelbia straipsnio konkursą kuria nors aktualia ir gyvenimiška tema. Visgi, matydami didelį naujos religinės muzikos trūkumą, Jaunimo metų proga “L. L.” redakcija paskelbė konkursą jaunimui skirtoms lietuviškai giedamoms Mišioms sukurti. Jury komisijon pakviesti. prof. J. Žilevičius, P. Armonas, B. Chomskis, A. Stephens ir L. Šimutis, jr. Skiriamos dvi premijos: pirmoji — 200 dol. ir antroji — 100 dol. Mecenatai: dr. L. Kriaučeliūnas (100 dol.), statyb. V. Kuliešius (100 dol.). Premijos bus padidintos, L. Šeškui ir dar vienam asmeniui atsiuntus papildomas sumas. Konkursui yra atsiųsti keturi veikalai, pasirašyti A. M., Ilonos, Paulos ir Spindulio slapyvardžiais. Premijos bus įteiktos “L. L.” parengimo pradžioje trumpame iškilmingame akte.

DAILIOJO ŽODŽIO IR MUZIKOS VAKARAS. Meninę programą išpildys aktorė Birutė Pūkelevičiūtė ir kamerinės muzikos trio iš Bostono: smuikininkai Izidorius Vasyliūnas ir kun. Vincas Valkavičius (William Wolkovich) bei pianistas Vytenis Vasyliūnas. Seniai Čikagos scenoje bemaityta aktorė B. Pūkelevičiūtė, sugebanti ir pati giliai įsijausti į žodinę kūrybą, ir žiūrovus perkelti į tosios kūrybos vaizdų ir jausmų pasaulį, tą vakarą skaitys pergyvenimais turiningas ištraukas iš Milašiaus poezijos ir dramos veikalų. Kamerinės muzikos trio — Iz. Vasyliūnas, kun. V. Valkavičius ir V. Vasyliūnas — Čikagoje dar niekad negirdėtas, nors Rytuose, Bostone ir Niujorke, yra nekartą sėkmingai koncertavę.

VAIŠĖS. Po dailiojo žodžio ir muzikos vakaro visi kviečiami pasivaikšinti apatinėje salėje. Koncerto dalyvius ir svečius vaišins “L. L.” žurnalo redaktoriaus tetos ir “tetos”: Z. Adomavičiūtė, O. Gradinskienė, D. Kurauskienė, M. Marcinkienė, G. Musteikienė, E. Trimakienė ir F. Zeikuvienė. Juų skoningai pagaminti valgiai kasmet sutraukia pilną apatinę salę svečių.

PADĖKA AUKOJUSIEMS

“Laiškų Lietuviams” leidėjai Tėvai Jėzuitai nuoširdžiai dėkoja visiems skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą. 10 dol. aukojo kun. S. Morkūnas (Sioux City); po 6 dol. — kun. K. Linkus (Čikaga), A. Varekojis (Cleveland) ir T. Landsbergienė (District Hights, Md.); po 4 dol. — B. Parrey ir S. Činikas (abu iš Čikagos); po 3 dol. — F. Černius (Čikaga) ir kun. J. Juodeika (New Mexico); po 2 dol. — J. Juras, K. Majauskas, P. Blekys, P. Gruodis, J. Lesevičius, S. Graužienė, J. Tamulevičius, J. Raišys ir B. Ūsas (visi iš Čikagos), V. Ališauskas (Cicero), K. Sragauskas (Detroit), P. Atkočaitis (Lockport), C. Petrulis (Waterbury), kun. A. Goldikovskis (Cleveland) ir B. Vizbaras (So. Boston).

ATSIŪSTA PAMINĖTI

MOTERIS. 1966 m. lapkritis-gruodis. Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Rašo A. Sungailienė, D. Petrutytė ir kiti.

ATEITIS. Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas. 1966 m. lapkritis-gruodis. Paskutinis čikagiškos redakcijos, vadovaujamos S. Radvilos, numeris. Judrios, gyvos mintys.